

תפסיר רס"ג

פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיֵא
מֵאֶרֶץ אֲשֶׁר יְהוּה אֱלֹהֶיךָ
נָתַן לָךְ וְשָׂמַת בַּטְּנָא
וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
יִבְחַר יְהוּה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁבֹן
שְׁמוֹ שֵׁם: וְתִסַּב. מְרִישׁ כָּל אָבִא
דְּאֶרְעָא. דְּתַעִיל מֵאֶרֶץ. דִּי אֱלֹהֶךָ.
יְהִיב לָךְ וְתִשׁוּב בְּסֻלָּא. וְתִתְּךָ לְאֶתְרָא.
דִּיתְרַעֵי יי אֱלֹהֶךָ. לְאִשְׂרָאֵל שְׂכִינְתֵיהּ
תַּמָּן: וּבֵאתָ אֶל-הַכְּהֵן

אלאָרְץ. אֱלֹדֵי תִדְכִּילָה מִן
רִיִּצְדִּיק. אֱלֹדֵי אֱלֹלָה רַבְּךָ
מְעִטִיד. וְצִיִּירָה פִי בְּנִיגָה.
וְאִמְרִי בַּה אֱלֹי אֱלִמוּצִיע.
אֱלֹדֵי יִכְתְּאֵרָה אֱלֹלָה רַבְּךָ.
לְיַחַל נוֹרָה פִּיה: ג) וְצִיר בַּה
אֱלֹי אֱלִאֲמֵאִם. אֱלֹדֵי יְלִי פִי
דִּיאֲלֶךְ אֱלִזְמֵאִן. וְקָל לֵה. קֹד
שְׁכֵרַת אֱלִוּוֹם אֱלֹלָה רַבְּךָ. אֲדִי
דְכִילַת אֱלֹי אֱלִבְלָד. אֱלֹדֵי קָסִם
אֱלֹלָה לְאִבְאִינָא אִן יַעֲטִינָאֵה:
ד) וְאִכִּידִי אֱלִאֲמֵאִם תִּלְךְ
אֱלִבְנִיגָה מִן יַדְךָ. וְיַצֵּעְהָא. בִּין
יְדֵי מַדְבַּח אֱלֹלָה רַבְּךָ:

אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיו הִגַּדְתִּי
הַיּוֹם לִיהוּה אֱלֹהֶיךָ כִּי-בָאתִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוּה לְאֲבֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ: וְתִיתִי לֹת כְּהֵנָּא.
דִּיהִי בְיוֹמֵיא הָאֲנוּן. וְתִימַר לִיה. חֲוִיתִי יוֹמָא דִּין קָדָם יי אֱלֹהֶךָ. אֲרִי
עֲלִית לְאֶרְעָא. דְּקִיִּים יי. לְאִבְהָתְנָא לְמַתָּן לְנָא: ד) וְלִקַּח הַכְּהֵן
הַטְּנָא מִיַּדְךָ וְהִנִּיחוֹ לְפָנָי מִזֶּבַח יְהוּה אֱלֹהֶיךָ:
וְיִסַּב כְּהֵנָּא. סֻלָּא מִן יַדְךָ. וְיַחֲתַנְיָה. קָדָם מַדְבַּחָא דִּי אֱלֹהֶךָ:

— רס"י —

הָרִי זֶה בְּכוֹרִים: ג) אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הָהֵם.
אִין לָךְ אֱלָא כְּהֵן שְׂבִימִיקָךְ. כְּמוֹ שְׁהוּא:
וְאָמַרְתָּ אֲלֵיו. שְׂאִינְךָ כְּפִיו טוֹבָה: הִגַּדְתִּי
הַיּוֹם. פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה וְלֹא שְׁתֵּי פַעַמִּים:
ד) וְלִקַּח הַכְּהֵן הַטְּנָא מִיַּדְךָ. לְהִנְיֹף אוֹתוֹ.
כְּהֵן מְנִיחַ יְדוֹ תַּחַת יַד הַבְּעָלִים וּמְנִיף:

מִשְׁבַּעַת הַמִּינִים שְׁנִשְׁתַּבַּחָה בְּהֵם אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, אִף כָּאִן שְׁבַח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁהֵן
שְׁבַעַה מִינִין: זֵית שְׁמֹן. זֵית אֲגוּרֵי שְׁשִׁמְנוֹ
אֲגוּר בְּתוֹכוֹ: וְדָבָשׁ. הוּא דְבִשׁ תְּמָרִים:
מְרֵאשִׁית. אָדָם יוֹרֵד לְתוֹף שְׁדָהּ וְרוֹאֵה
תַּאנְהָ שְׁבַכְרָה כּוֹרֵךְ עָלֶיהָ גְּמִי לְסִימֹן וְאוֹמַר

תפסיד רס"ג

(ה) ת'ם אבתדי וקל. בין ידי
אללה רבד. אן לבן אלארמני
כאד אן יביד אבי. פנזל מצרא.
וספן ת'ם ברהט קליל. וצאר
ת'ם. אמה כפירה עצ'ימה
כת'ירה: (ו) פאסא בנא
אלמצריון ועד'בונא. וגעלו
עלינא כדמה צעבה:
(ז) פצרכנא. אלי' אללה
אלאה אביאינא. וסמע צותנא.
ונצ'ר לצ'עפנא. ושקאנא
וצ'ג'טנא: (ח) ואכ'רגנא אללה
מן מצר. ביד שדידה
וד'ראע ממדודה. ותכו'יף
עצ'ים. ואיאת ובר'אהיו:

וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לְפָנָי |
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲרָמִי אֲבִד
אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיִם וַיֵּגֶר שָׁם
בְּמַתִּי מֵעֵט וַיְהִי־שָׁם לְגוֹי
גָדוֹל עָצוּם וְרָב: וְתָתִיב וְתִימַר.
קִדְּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ. לְבֶן אֲרָמָא בְּעָא לְאֲבָדָא
יְת אָבָא. וּנְחַת לְמִצְרַיִם. וְדַר תַּמָּן בְּעַם
זַעִיר. וְהוּא תַּמָּן. לְעַם רַב תַּקִּיף וְסָגִי:
וַיִּרְעוּ אֶתְנוּ הַמִּצְרַיִם
וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה
קָשָׁה: וְאֲבָאִישׁוּ לְנָא. מִצְרָאִי וְעַנְיוֹנָא.

וַיְהִיבוּ עֲלֵנָא פּוֹלְחָנָא קִשְׂיָא: וְנִצְעַק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קִלְנוּ וַיֵּרָא אֶת־עַנְיֵנוּ
וְאֶת־עַמְלָנוּ וְאֶת־לַחְצָנוּ: וְצִלִּינָא. קִדְּם יְיָ אֱלֹהָא
דְּאֲבָהָתְנָא. וְקִבִּיל יְיָ צְלוֹתְנָא. וּגְלִי קִדְמוֹהִי עִמְלָנָא. וְלִיאוֹתְנָא
וְדוֹחְקָנָא: וַיִּוְצֵאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע
נְטוּיָה וּבִמְרָא גָדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמִפְתִּיּוֹת: וְאֲפִקְנָא יְיָ
מִמִּצְרַיִם. בְּיַד תַּקִּיפָא וּבְדַרְע מְרָמָם. וּבְחֻזְוָנָא רַבָּא. וּבְאֹתֵינוּ וּבְמוֹפְתֵינוּ:

— רס"י —

חושב להם הקדוש ברוך הוא מחשבה
רעה כמעשה: וירד מצרימה. ועוד
אחרים באו עלינו לכלותנו, שאחרי זאת
ירד יעקב למצרים: במתי מעט. בשבעים
נפש:

כ' וענית. לשון הרמת קול: ארמי אבד
אבי. מזכיר חסדי המקום. ארמי אבד
אבי, לבן בקש לעקור את הכל, כשרדף
אחר יעקב. ובשביל שחשב לעשות, חשב
לו המקום כאלו עשה, שאמות העולם

תפסיר רס"ג

ט) פאגא בנא אלי הדיא אלמוציע. ואעטאנא הדיא אלבלד. בלד יפיץ אללבן ואלעסל: י) ואלאן הודיא קד גית באואיל תמר אלארץ. אלדי רזקתניהא יא רב. תים ציעה בין ידי אללה רבד. ואסגד בין ידי אללה רבד: יא) ואפרח בכל אלכיר. אלדי רזקד אללה רבד אנת ואלד. ואלוי. ואלגריב אלדי פי מחאלד: יב) ואדיא פרגית מן

וַיִּבְאֲנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתְּנוּ לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וּדְבָשׁ: וְאִיתִינָא לְאַתְרָא הַדִּין. וַיְהִי לָנוּ ית ארעא הדיא. ארע. עבדא חלב ודבש: וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִּי יְהוָה וְהִנַּחְתּוּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

וְהִשְׁתַּחֲוִית לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וּכְעַן. הָא אִיתִיתִי ית ריש אבא דארעא. דיהבת לי יי. ונתתניה. קדם יי אלהך. ותסגוד. קדם יי אלהך: ושמחת בכל-הטוב אשר נתן לך יהוה אלהיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך: ותחדי בכל טבתא. דיהב לך. יי אלהך ולאנש ביתך. את וליואה. וגיורא דבינד: ס) כִּי תִכְלֶה לְעֹשֶׂר אֶת-כָּל-מַעְשֶׂר תְּבוּאָתְךָ

ס) כִּי תִכְלֶה לְעֹשֶׂר אֶת-כָּל-מַעְשֶׂר תְּבוּאָתְךָ

— כס"י —

אתה והלוי. אף הלוי חייב בבכורים אם נטעו בתוף עריהם: והגר אשר בקרבך. מביא ואינו קורא, שאינו יכול לומר לאבותינו: יב) כפי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית. בשתגמור להפריש מעשרות שלשנה השלישית, קבע זמן הבעור והיודוי בערב הפסח שלשנה הרביעית, שנאמר

ט) אל המקום הזה. זה בית המקדש: ויתנו לנו את הארץ. כמשמעו: והנחתו. מגיד שנוטלו אחר הנחת הפקן ואוחזו בידו כשהוא קורא, וחוזר ומניף: יא) ושמחת בכל הטוב. מכאן אמרו אין קורין מקרא בכורים אלא בזמן שמחה, מעצרת ועד החג, שאדם מלקט תבואתו ופירותיו ויינו ושמנו, אבל מהחג ואלף, מביא ואינו קורא:

שמו המור (ו) והנחתו. המנהג לוקף הה"א.

תפסיר רס"ג

תעשיר גמיע עשור ג'לתך.
 ודאלך פי אלסנה אלתיאלתי
 סנה' כמאל אלעשור. ודפעת
 דאלך לאלוי. ואלגריב
 ואליתים ואלארמלה. פאכלו
 מנה פי מתאלך ושבעו: יג) פקל
 בין ידי אללה רבך. קד אנפית
 אללקודאס מן ביתי. וקד

**בשנה השלישת שנת
 המעשר ונתתה ללוי לגר
 ליתום ולאמנה ואכלו
 בשעריך ושבעו: ארי תשיצי.
 לעשרא. ית כל מעשר עללתך. בשתא
 תליתיתא שנת מעשרא. ותתין לליואה.
 לגיורא ליתמא ולארמלתא. ויכלון**

**בקרוד וישבעו: דג ואמרת לפני יהוה אלהיך
 בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר
 ליתום ולאמנה ככל מצותך אשר צויתני**

— רס"י —

מעשרות אלא אחד, ואיזה, זה מעשר ראשון.
 ותחת מעשר שני תן מעשר עני שנאמר כאן
 ונתת ללוי. את אשר לו, הרי מעשר
 ראשון. לגר ליתום ולאמנה. זה מעשר
 עני: ואכלו בשעריך ושבעו. תן להם כדי
 שבוען מכאן אמרו אין פוחתין לעני בגורן
 פחות מחצי קב חטים וכי: יג ואמרת לפני
 ה' אלהיך. התודה שנתת מעשרותיך:
בערתי הקדש מן הבית. זה מעשר שני
 ונטע רבעי, ולמדך שאם שיהיה מעשרותיו
 שלשתי שנים ולא העלם לירושלים, שצריך
 להעלותם עכשיו: וגם נתתיו ללוי. זה
 מעשר ראשון. וגם, לרבות תרומה ובכורים:
ולגר ליתום ולאמנה. זה מעשר עני:
ככל מצותך. נתתם כסדרן ולא הקדמתי
 תרומה לבכורים, ולא מעשר לתרומה ולא
 שני לראשון, שהתרומה קרויה ראשית,
 שהיא ראשונה משנעשה דגן, וכתוב מלאכתך
 ודמעך לא תאחר (שמו"ב, כח). לא תשנה

(דברים יד, כח) מקצה שלש שנים תוציא וגוי.
 נאמר כאן מקץ, ונאמר להלן (ס"ג, נ"א) ו
 מקץ שבע שנים, לענן הקהל מה להלן
 רגל אף כאן רגל, אי מה להלן חג הסוכות
 אף כאן חג הסוכות, תלמוד לומר כי
 תכלה לעשר, מעשרות שלשנה השלישית
 רגל שהמעשרות כלין בו, וזהו פסח,
 שהרבה אילנות יש שנלקטין אחר הסוכות,
 נמצאו מעשרות שלשלישית כלין
 בפסח שלרביעית, וכל מי ששיקה
 מעשרותיו הצריכו הכתוב לבערו מן הבית:
שנת המעשר. שנה שאין נוהג בה אלא
 מעשר אחד משני מעשרות שנהגו בשתי
 שנים שלפניה, ששנה ראשונה שלשמה
 נוהג בה מעשר ראשון, כמו שנאמר
 (זמזכ"י, כו) כי תקחו מאת בני ישראל את
 המעשר, ומעשר שני, שנאמר (דברים יד, כג)
 ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירשך
 ויצהרך, הרי שני מעשרות, ובא ולמדך כאן
 בשנה השלישית שאין נוהג מאותן שני

תפסיר רס"ג

לֹא-עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא

שָׁכַחְתִּי: וְתִימַר. קָדֵם יי אֱלֹהֶךָ

פְּלִיתִי קוֹדֵשׁ מֵעֲשָׂרָא מִן בֵּיתֶא. וְאִף
יְהִיבְתִּיחַ לְלִיּוֹאֵה וּלְגִיּוֹרָא לִיתְמָא
וּלְאַרְמְלָתָא. כְּכֹל תַּפְקִידְתְּךָ דְּפְקִידְתָּנִי.
לֹא עֲבַרְתִּי מִפְּקוּדֶיךָ וְלֹא אֶתְנַשִּׁיתִי:

לֹא-אֲכַלְתִּי בָּאֲנִי מִמְּנוּ

וְלֹא-בִעַרְתִּי מִמְּנוּ בְּטָמָא

וְלֹא-נִתַּתִּי מִמְּנוּ לְמַת

שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵי

עֲשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי: לֹא אֲכַלִּית בְּאֲבֵלֵי מִנְיָה. וְלֹא

חִלַּפִּית מִנְיָה בְּמִסָּאב. וְלֹא יְהִיבְתִּי מִנְיָה לְמִית. קְבִילִית. לְמִימְרָא דִּי

אֱלֹהֵי. עֲבַדִּית. כְּכֹל דְּפְקִידְתָּנִי: טו הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קֹדֶשְׁךָ

מִן-הַשָּׁמַיִם וּבֵרַךְ אֶת-עַמְּךָ אֶת-יִשְׂרָאֵל וְאֶת

הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ

— כס"י —

לא תוכל לאכול דרך אכילת שְׁעָרֶיךָ הָאֲמוּר
בְּמִקוֹם אַחֵר: וְלֹא נִתַּתִּי מִמְּנוּ לְמַת.
לְעֲשׂוֹת לֹא אָרוֹן וְתַכְרִיכִין: שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל
ה' אֱלֹהֵי. הִבִּיאֹתִיו לְבֵית הַבְּחִירָה: עֲשִׂיתִי
כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי. שָׁמַחְתִּי וְשָׂמַחְתִּי בּוֹ:
טו הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קֹדֶשְׁךָ. עֲשִׂינוּ מַה
שֶׁנִּתְּנָה עֲלֵינוּ, עֲשֵׂה אֶתְּךָ מַה שֶׁעָלֶיךָ
לְעֲשׂוֹת, שְׂאֲמַרְתָּ (ויקרא כו, ג) אִם בְּחַקְתִּי
תִּלְכּוּ וְנִתַּתִּי גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם: אֲשֶׁר נָתַתָּה
לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתֵּינוּ. לְתַת לָנוּ

אֶת הַסֵּדֶר: לֹא עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ. לֹא
הִפְרַשְׁתִּי מִמִּין עַל שְׂאֵינוּ מִינּוּ וּמִן הַחֹדֶשׁ עַל
הַיָּשׁוּן: וְלֹא שָׁכַחְתִּי. מִלְּבָרַךְ עַל הַפְּרִשְׁת
מֵעֲשָׂרוֹת: יד לֹא אֲכַלְתִּי בָּאֲנִי מִמְּנוּ. מִכָּאֵן
שְׂאֲסוּר לְאוּגוֹן: וְלֹא בִעַרְתִּי מִמְּנוּ בְּטָמָא.
בֵּין שְׂאֵנֵי טָמֵא וְהוּא טְהוֹר, בֵּין שְׂאֵנֵי טְהוֹר
וְהוּא טָמֵא. וְהִיכֵן הַזְּהָר עַל כֶּף (לעיל יב, יז) לֹא
תוּכַל לְאָכַל בְּשַׁעְרֶיךָ. זו אֲכִילַת טָמֵאָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר בְּפִסְוֵלֵי הַמְּקֻדָּשִׁים (לעיל טו, כב)
בְּשַׁעְרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטְּהוֹר וְגו', אֲבָל זֶה,

לְאֲבֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב

וּדְבַשׁ: אֶסְתְּכִי מִמְדוֹר קוֹדֶשֶׁךָ מִן שְׁמַיָא. וּבְרִיךְ יְת עִמְךָ יְת יִשְׂרָאֵל. וְיֵת אֶרְעָא. דִּיהֶבֶת לְנָא. כְּמָא דִּקְיַמְתָּא

לְאֲבֹהֵתְנָא. אֶרַע. עֲבָדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ: **ס**

❀ טַבְרִינְטִיר בִּסְפָרִי ❀ (שלישי) טז הַיּוֹם

הַיּוֹם יְהוָה יֵלֶהְיֶךָ אֱלֹהֶיךָ מִצִּוְיָךְ

לַעֲשׂוֹת אֶת-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה

וְאֶת-הַמִּשְׁפָּטִים וְשִׁמְרַתְךָ

תפסיר רס"ג

כְּמָא קְסַמַת לְאֲבֹאִינָא. אֵן תִּפְוֹן אֶרְצִיא תִּפְיִן' לְבָנָא וְעַסְלָא: (טז) וְאֶעֱלֵם בְּאֵן אֱלֹלָה רַבְּד. וְאֶמְרֵךְ הֵדֵא אֱלִיּוֹם. בְּאֵן תִּצְנַע הֵדֵא אֱלֵדְסוֹם וְאֶלְאֲחַכָּאם. פֶּאֲחַפְצֵי־הֵא

וְאֶעֱמַל בְּהָא. בְּכַל קֶלְבְּךָ וְנִפְסַד: (יז) וְאֵנַת כְּמָא וּפְרַת אֱלֹלָה רַבְּד. אֵן יְכוֹן לְךָ אֶלְאֵהָא וְאֵן תִּסְיֵר פִּי טְרַקָּה. וְתַחֲפִין' רְסוּמָה וְיִצְאִיָּאֵה. וְאֶחַכְאֻמָּה וְתִקְבַּל אֶמְרָה: (יח) פְּכַד־אֵךְ וּמְרֵךְ

וְעֲשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל-לִבְבְּךָ וּבְכָל-נַפְשֶׁךָ: יוֹמָא דִּין.

” אֱלֹהֶךָ. מִפְקֹדֵךְ לְמַעַבְד. יְת קְיַמְיָא הָאֱלִין וְיֵת דִּינִיָּא. וְתַטֵּר וְתַעֲבִיד

יְתַהוֹן. בְּכַל לִבְךָ וּבְכַל נַפְשֶׁךָ: **אֶת-יְהוָה הָאֱמַרְתָּ הַיּוֹם**

לְהִיּוֹת לְךָ לְאֱלֹהִים וְלִלְכֹת בְּדַרְכָּיו וּלְשֹׁמֵר

חֻקָּיו וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וּלְשִׁמְעַ בְּקִלּוֹ: יְת ”

חֲטַבַת יוֹמָא דִּין. לְמַהוּי לְךָ לְאֱלֹהֵיךָ וּלְמַהֲךָ בְּאוֹרְחֵךָ וְתִקְנֵךָ קְדוּמָה. וּלְמַטֵּר קְיַמּוּהֵי וּפְקוּדוּהֵי. וְדִינוּהֵי וּלְקַבְּלָא לְמִימְרֵיה:

וַיְהִי הָאֱמִירָךְ הַיּוֹם לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סִגְלָה

— רס"י —

מוֹכִיחַ בְּמִקְרָא. וְלִי נִרְאָה שְׁהוּא לְשׁוֹן הַפְּרָשָׁה וְהַבְּדִלָּה. הַבְּדִלְתִּי לְךָ מֵאֱלֹהֵי הַנֹּכַח לְהִיּוֹת לְךָ לְאֱלֹהִים, וְהוּא הַפְּרִישָׁךְ אֱלִין מְעַמֵי הָאֶרֶץ לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סִגְלָה. וּמִצְוֹתֵי לְהֵם עַד, וְהוּא לְשׁוֹן תִּפְאָרְתְּ, כְּמוֹ (סְכֵלִים י"ז) יְתַאֲמְרוּ כָּל פּוֹעֲלֵי אֲוִן:

וְקִימַת אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וּדְבַשׁ: **טו הַיּוֹם הַזֶּה** ה' אֱלֹהֶיךָ מִצִּוְיָךְ. בְּכַל יוֹם יִהְיוּ בְּעִינְיֵךְ חֲדָשִׁים, כְּאֵלוֹ בּוֹ בְיוֹם נִצְטוּיֵת עֲלֵיהֶם: וְשִׁמְרַתְךָ וְעֲשִׂיתָ אוֹתָם. בַּת קוֹל מְבַרְכָתוֹ הַבָּאֵת בְּכוֹרִים הַיּוֹם, תִּשְׁנָה לְשָׁנָה הַבָּאֵה: י"ז הָאֱמִירָךְ (פְּסוּק י"ח) אֵין לְהֵם עַד

תפסיר רס"ג

אללה. לתכון לה אמה כאצה. כמא ועדך. ותחפץ גמיע וצאיאה: (ט) ואן יגעלך עאליא. עלי סאיר אלאמם אלדי כלקהם. מדחא ואסמא ופכרא. ואן תכון שעב מקדס. ללה רבך כמא ועדך: כז א) תם אמר מוסי ושיוך אל אסראיל. אלקום קאילין. אחפצו גמיע אלוצייה. אלדי אמרם בהא אליום: ב) פכון פי יום תעברון אלארדן. אלי אלבלה. אלדי אללה רבך

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר-לְךָ וְלִשְׁמֹר
כָּל-מִצְוֹתַי: וַיִּי חֲטָבְךָ יוֹמָא
דִּין. למהוי ליה לעם חביב. כמא
דמליל לך. ולמטר כל פקודיה:
וְלִתְתֶךָ עֲלִיוֹן עַל כָּל-
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עָשָׂה לְתַהֲלָה
וְלִשְׁם וְלִתְפָאֶרֶת וְלִהְיֶתְךָ
עִם-קֹדֶשׁ לִיהוָה אֱלֹהֶיךָ
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר: וּלְמַתְנַךְ עֲלֵאֵי.
על כל עממיא דעבד. לתושבחה

ולשום ולרבו. ולמהוך עם קדיש. קדם יי אלהך כמא דמליל: פ

א) דבועי תיכון בספרי (רביעי) כז * ויצו משה וזקני ישראל

אֶת-הָעַם לֵאמֹר שְׁמֹר אֶת-כָּל-הַמִּצְוָה אֲשֶׁר
אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם: וּפְקִיד מֹשֶׁה וְסָבִי יִשְׂרָאֵל ית
עמא למימר. טרו ית כל תפקידתא. דאנא. מפקיד יתכון יומא דין:
וְהָיָה בַיּוֹם אֲשֶׁר תִּעְבְּרוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-
הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ וְהִקְמַתְךָ לְךָ

רס"י

בירדן ואחר כף תוציא משם אחרות ותבנה
מקון מנובח בהר עיבל. נמצאת אתה אומה
שלשה מיני אבנים היו שנים עשר בירדן
וכנגדן בגלגל וכנגדן בהר עיבל כדאיתא
במסכת סוטה (ל"ט):

יח כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְךָ. (שמוס יט, ט) והייתם לי
סגלה: יט ולהיתך עם קדש וגוי כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר. (ויקרא כ, כו) והייתם לי קדושים:
כז א) שומר את כל המצוה. לשון הנה
גרדני"ט זלט"ז (זעאזכטענד): ז והקמת לך.

תפסיר רס"ג

מעטיד. אנצב לך חגארה
 עצימה. וביצי'הא באספיד'אג:
 ג) ואכתב עליהא. גמיע עיון
 תדי'ה אלתורייה בעד עבורד.
 לפי תפתח אלבלד. אלד'י אללה
 רבד מעטיד. בלד יפי'י לבנא
 ועסלא. כמא ועדד אללה
 אלאה אבאנד: ד) פמן אול
 מא תעברון אלארדן. תנצבו
 תדי'ה אלחגארה. אלד'י
 אמרתכם בהא אליום פי גבל
 עיבל. וביצי'הא באספיד'אג:
 ה) ואבן ת'ם מד'בחה ללה
 רבד. מד'בח מן חגארה.
 לא תחדד עליהא חדידא:

אַבְנִים גְּדֹלוֹת וְשֹׁדֶת אַתֶּם

בְּשִׂיד: וַיְהִי בַיּוֹמָא דְתַעֲבֵרוֹן יַת

יַרְדְּנָא. לְאַרְעָא. דִּי אֱלֹהֵךְ יְהִיב לְךָ.

וּתְקִים לְךָ אבְנִין רַבְרַבִּין וּתְסוּד יַתְהוֹן

בְּסִידָא: **וְכַתַּבְתָּ עֲלֵיהֶן**

אֶת־כָּל־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה

הַזֹּאת בְּעֵבְרָךְ לְמַעַן אֲשֶׁר

תָּבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה

אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ אֶרֶץ זֶבֶת

חֶלֶב וּדְבַשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר

יְהוָה אֱלֹהֵי־אַבְתֶּיךָ לְךָ:

וּתְכַתּוֹב עֲלֵיהֶן. יַת כָּל פְּתֻגְמֵי. אוריתא הָדָא בְּמַעֲבָרְךָ. בְּדִיל דְתִיעוּל

לְאַרְעָא. דִּי אֱלֹהֵךְ יְהִיב לְךָ. אַרְע עֵבְדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ. כְּמָא דְמַלְלִיל. יי

אֱלֹהָא דְאַבְהָתְךָ לְךָ: ד) וְהָיָה בְּעֵבְרַכֶּם אֶת־הִירְדֵן

תִּקְיִמוּ אֶת־הָאבְנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מַצִּיחַ

אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהַר עֵיבַל וְשֹׁדֶת אֹתָם בְּשִׂיד:

וַיְהִי בְּמַעֲבֵרְכוֹן יַת יַרְדְּנָא. תְּקִימוֹן יַת אבְנֵי־הָאֵלִין. דְּאַנָּא מְפָקִיד

יַתְכוֹן. יוֹמָא דִּין בְּטוֹרָא דְעֵיבַל. וּתְסוּד יַתְהוֹן בְּסִידָא:

ה) וּבְנִיתָ שֵׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִזְבֵּחַ

אַבְנִים לֹא־תִנִּיף עֲלֵיהֶם בְּרֹזֶל: וְתַבְנִי תִמֵּן מַדְבַּחָא.

קָדָם יי אֱלֹהֵךְ. מַדְבַּח אבְנִין. לֹא תָרִים עֲלֵיהוֹן בְּרֹזֶלָא:

שמון ד'מור (א) אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ א. האלף של אֲשֶׁר, געי בכל התיגאן.

תפסיר רס"ג

(ו) ולתפון מע ד'אלך הגארה צחיחה. וקרב עליה צואעדא ללה רבד: ז) ואד'בח ד'באיה סלאמה ופלהא הנאך. ואפרח בין ידי אללה רבד: ח) וקד כתבת עלי' אלחגארה. גמיע עיון הד'ה אלתוריה שרחה ג'ידא: ט) ת'ם כלם מוסי' ואלאימה ואלליואנין. אל אסראיל. קאילין ארפן ואסמע יא אל אסראיל פאנד' יומך הד'א קד' צרת שעבא. ללה רבד: י) פאקבל קולה. ואעמל וצאיאה ורסומה. אלד'י אמרך

וְאֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה
אֶת־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְהָעֲלִיתָ עָלָיו עֹלֹת לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ: אֲבָנִין שְׁלֵמוֹן תִּבְנֶי. ית
מִדְּבַחַא ד'י אֱלֹהֶךָ. וְתִסִּיק עֲלוּהִי עֲלוֹן:
קָדָם יי אֱלֹהֶךָ: וְזִבְחַת שְׁלָמִים
וְאֹכֵלֹת שֵׁם וְשִׁמְחַת לְפָנָי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְתַבּוֹס נְכֹסֶת קוֹדֶשִׁין
וְתִיכּוֹל תַּמּוֹן. וְתַחֲדֵי קָדָם יי אֱלֹהֶךָ:
וְכָתַבְתָּ עַל־הָאֲבָנִים אֶת־

כָּל־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֵר הַיֵּטֵב: וְתַכְתּוֹב עַל

אֲבָנִיָּא. ית כל פתגמי. אוריתא הדא פריש יאות: ס

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֶל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִסְכַּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה
נְהִייתָ לְעַם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: וּמִלִּיל מֹשֶׁה וְכַהֲנִיָּא לְיוֹאִי.
עם כל ישראל למימר. אצית ושמע ישראל. יומא הדין הויתא לעם.
קָדָם יי אֱלֹהֶךָ: וּשְׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְעָשִׂיתָ
אֶת־כֹּ' מִצְוֹתָיו וְאֶת־חֻקָּיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי

— רס"י —

ח באר היטב. בשבעים לשון: ט הספת. פתרגומו: היום הזה נהיית לעם. בכל יום יהיו
בעיניך כאלו היום באת עמו בברית:

זלק הדקדוק: ט הספת ושמע. אין כאן פסיק בכל התיגאן:

תפסיר רס"ג

בהא אליו: יא) ת'ם אמר מוסי' קומה. פי דאלך אליום קאילא: יב) הולאי יקומון ליבארפו אלאמה ענד גבל גרזים. בעד עבורכם אלארדן. אל שמעון ולוי ויהודה. ויששכר ויוסף ובנימין: יג) והולאי יקומון עלי' אללענה עלי' גבל עיבל. אל ראובן וגד ואשר. וזבולון דן ונפתלי: יד) פיבתדו אלליואנין. ויקולון

מצונך היום: ותקביל. למימרא די אלהך. ותעביד ית פקודוהי וית קימוהי.

דאנא מפקיד לך יומא דין: ס (חמישי)

ויצו משה את העם ביום ההוא לאמר: ופקיד משה ית עמא. ביומא ההוא למימר: ואלה יעמדו לברך את העם על-הר גרזים בעברכם את-

הירדן שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימין: אלין. יקומון. לברכא ית עמא על טורא דגרזין. במעברכון ית ירדנא. שמעון ולוי ויהודה. ויששכר ויוסף ובנימין: ואלה יעמדו על-הקללה בהר עיבל ראובן גד ואשר וזבולון דן ונפתלי: ואלין. יקומון על לוטיא בטורא דעיבל. ראובן גד ואשר. וזבולון דן ונפתלי: וענו הלואים ואמרו אל-כל-איש ישראל קול רם:

— רס"י —

אשר לא יעשה פסל ומסכה וגוי ואלו ואלו עונין אמון. חזרו והפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה ואומרים. (פסוק טו) ארור האיש אשר יעשה פסל וגוי, וכן כלם עד (פסוק כז) ארור אשר לא יקים:

י לברך את העם. בדאיתא במסכת סוטה (לג, 6) ששה שבטים עלו לראש הר גרזים, וששה לראש הר עיבל, והפנהנים והלואים והארון למטה באמצע. הפכו לואים פניהם כלפי הר גרזים ופתחו בברכה, ברוך האיש

זולק הרקדוק: ויששכר ויוסף ובנימין. תיבת ויששכר בטפחא לא במארכה בכל ספרי תימן ובדפוסים:

שמון המור (ה) קול רם. המנהג להפריד ביניהם.

תפסיר רס"ג

לְגִמִיעַ אֶל אֶסְרָאֵל בְּצוֹת עֲאֵל:
 טו) מַלְעוֹן רָגֵל. יִצְנַע פְּסֵלָא אוֹ
 מַסְבּוּכָא מִמָּא יִכְרְהֵהּ אֱלֹהֵהּ.
 אוּ יִתְכַדֵּיה מִן צִנְעָה' צֹאנַע
 וַיִּצְיִירָהּ פִּי סִתְרָהּ. פִּיגִיבָהֶם גְּמִיעַ
 אֱלֹקוֹם. וַיִּקְוִלוֹן אַמִּין:
 טז) וּמַלְעוֹן מְסִתְכֵיךָ בְּאֵבִיהַ
 וְאִמּוֹהּ. וַיִּקְוִל גְּמִיעַ אֱלֹקוֹם אַמִּין:
 יז) וּמַלְעוֹן מִן יִזְיִיג' תַּכִּים
 צִאחֻבָּהּ. וַיִּקְוִל גְּמִיעַ אֱלֹקוֹם
 אַמִּין: יח) וּמַלְעוֹן מִצֵּל גֵּאֵהֶל
 פִּי אֱלֹטְרִיקָהּ. וַיִּקְוִל גְּמִיעַ אֱלֹקוֹם
 אַמִּין: יט) וּמַלְעוֹן מִן יִמְיִיל. חֶכֶם
 גְּרִיב אוֹ יִתִּים אוֹ אֶרְמִלָּהּ.
 וַיִּקְוִל גְּמִיעַ אֱלֹקוֹם אַמִּין:
 כ) וּמַלְעוֹן מִן יִצְיִאגַע זִוְגָה'

וַיִּתִּיבוּן לִיּוֹאֵי. וַיִּימְרוּן. לְכֹל אִנְשׁ יִשְׂרָאֵל
 קַל רֶם: **ס טו** אַרְוֹר הָאִישׁ
 אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה
 תּוֹעֵבֶת יִהְיֶה מַעֲשֵׂה יָדָיו
 חֲרָשׁ וְשֵׁם בַּסֵּתֶר וְעָנּוּ
 כָּל-הָעַם וְאָמְרוּ אָמֵן: לִיט
 גּוֹבְרָא. דִּיעֵבִיד צִילָם וּמִתְכָּא מְרַחֵק קָדָם
 יי. עוֹבְדֵי יָדָיו אוּפְמָנָא וְיִשׁוּי בַּסֵּתֶרָא.
 וַיִּתִּיבוּן כָּל עַמָּא. וַיִּימְרוּן אָמֵן: **ס**
טז אַרְוֹר מִקְלָה אָבִיו וְאִמּוֹ
 וְאָמַר כָּל-הָעַם אָמֵן: לִיט.
 דִּיקְלֵי אָבִוּהֵי וְאִמִּיָּהּ. וַיִּימַר כָּל עַמָּא
 אָמֵן: **ס טז** אַרְוֹר מְסִיג גְּבוּל רְעֵהוּ וְאָמַר כָּל-הָעַם
 אָמֵן: לִיט. דִּישַׁנֵּי תַחֲוּמָא דְחֻבְרִיָּהּ. וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: **ס**
טז אַרְוֹר מִשְׁגָּה עוֹר בְּדַרְדְּךָ וְאָמַר כָּל-הָעַם
 אָמֵן: לִיט. דִּישַׁעֵי עוֹרָא בְּאוּרְחָא. וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: **ס**
טז אַרְוֹר מִטָּה מְשַׁפֵּט גֵּר-יְתוֹם וְאֱלִמְנָה וְאָמַר
 כָּל-הָעַם אָמֵן: לִיט. דִּישַׁלֵּי. דִּין גֵּיזֹר יִיתֵם וְאֶרְמִלָּא. וַיִּימַר כָּל
 עַמָּא אָמֵן: **ב** אַרְוֹר שֹׁכֵב עִם אִשְׁתֵּי אָבִיו כִּי גִלָּה

— רס"י —

טו) מַקְלָה אָבִיו. מְזַלְזֵל, לְשׁוֹן (לְטִיל כ"ה) וְנִקְלָה אַחִיקָהּ: יי) מְסִיג גְּבוּל. מְחַזְרֵרו לְאַחֻרָיו וְגוֹנֵב
 אֶת הַקְּרָקַע, לְשׁוֹן (ישעי' נט) וְהִסֵּג אַחֻר: יז) מִשְׁגָּה עוֹר. הַסּוּמָא בְּדַבֵּר וּמִשְׁיָאוֹ עֲצָה רְעָה:

תפסיר רס"ג

אָבִיּהָ. לְמֵא כָּשֶׁף כִּנְף אָבִיּהָ.
וַיִּקּוּל גְּמִיעַ אֱלֹקִים אָמִין:
כּא) וּמִלְעוֹן מִן יִצְאֲגַע שִׁיּא
מִן אֱלֹבְהָאִים. וַיִּקּוּל גְּמִיעַ
אֱלֹקִים אָמִין: כּב) וּמִלְעוֹן מִן
יִצְאֲגַע אֲכִיתָהּ. אֲבַנְהָ אָבִיּהָ
אוּ אֲבַנְהָ אֲמִיּהָ. וַיִּקּוּל גְּמִיעַ
אֱלֹקִים אָמִין: כּג) וּמִלְעוֹן מִן
יִצְאֲגַע חֲמַאתָהּ. וַיִּקּוּל גְּמִיעַ
אֱלֹקִים אָמִין: כּד) וּמִלְעוֹן מִן
יִסְעִי בְּצִאחֻבָּה סְרָא. וַיִּקּוּל
גְּמִיעַ אֱלֹקִים אָמִין: כּה) וּמִלְעוֹן
מִן יִאֲכִיד רְשׁוּהָ. לְיִקְתֵּל נַפְסָא
זְכִיּא. וַיִּקּוּל גְּמִיעַ אֱלֹקִים אָמִין:

**כִּנְף אָבִיו וְאָמַר כָּל־הָעַם
אָמֵן:** לִיט. דִּישְׁכּוּב עִם אֶתֶת אָבוּהִי.
אָרִי גְלִי כִנְפֵא דְאָבוּהִי. וַיִּימַר כָּל עַמָּא
אָמֵן: **ס בֵּא אַרְוֹר שֹׁכֵב עִם
כָּל־בְּהֵמָה וְאָמַר כָּל־הָעַם
אָמֵן:** לִיט. דִּישְׁכּוּב עִם כָּל בְּעִירָא.
וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: **ס כִּב אַרְוֹר
שֹׁכֵב עִם־אֶחָתוֹ בֵּת־אָבִיו
אוּ בֵּת־אִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעַם
אָמֵן:** לִיט. דִּישְׁכּוּב עִם אֶחָתִיּהָ. בֵּת

אָבוּהִי אוּ בֵּת אִמִּיּהָ. וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: **ס כִּג אַרְוֹר שֹׁכֵב
עִם־חֲתָנָתוֹ וְאָמַר כָּל־הָעַם אָמֵן:** לִיט. דִּישְׁכּוּב עִם
חֲמַתִּיּהָ. וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: **ס כִּד אַרְוֹר מִכָּה רַעְהוּ
בִּסְתֵר וְאָמַר כָּל־הָעַם אָמֵן:** לִיט. דִּימַחִי חֲבֵרִיּהָ
בִּסְתֵרָא. וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: **ס כִּה אַרְוֹר לִקְחַ שְׁחַד
לְהַכּוֹת נַפֶּשׁ דָּם נָקִי וְאָמַר כָּל־הָעַם אָמֵן:** לִיט
דִּיקְבִּיל שׁוּחַדָּא. לְמַקְטֵל נַפֶּשׁ דָּם זָפֵאי. וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: **ס**

— רס"י —

כּד מִכָּה רַעְהוּ בִּסְתֵר. עַל לְשׁוֹן הָרַע הוּא שְׁבָטִים. וּכְנֶגֶד שְׁמֵעוֹן לֹא כָּתַב אַרְוֹר, לְפִי
אוּמַר. רֵאִיתִי בְּיִסּוּדוֹ שְׁלֶרְבִי מִשָּׁה הַדְּרָשָׁן, שְׁלֹא הָיָה בְּלָבוֹ לְבָרְכוֹ לְפָנָי מוֹתוֹ כְּשֶׁבָרַךְ
אֶחָד עֶשֶׂר אַרְוִרִים יֵשׁ כָּאן, כְּנֶגֶד אֶחָד עֶשֶׂר שְׁאֵר הַשְּׁבָטִים, לְכַךָּ לֹא רָצָה לְקַלְלוֹ:

זוֹלֵק הַלְקִדּוֹק: כִּה אַרְוֹר לִקְחַ שְׁחַד. לְחֹד בְּטַעַם פֶּשֶׁטָא וְסִי אַרְוֹר פּוּשֵׁט יָדוֹ לִיקְחַ
שׁוּחַד (מֵהַר"ב):

תפסיר רס"ג

כו) ומלעון מן לם ית'בת. כלאם תד'ה אלתורייה ליעמל בהא. ויקול גמיע אלקום אמין: כח א) ואעלם אנך אן סמעת ואטעת אמר אללה רבך. לתחפין ותעמל גמיע וצאיאה. אלתי אנא אמרך בהא אליום. געלך אללה רבך עאליא. עלי סאיר אמם אלארץ: ב) חלת בך גמיע תד'ה אלברכאת ואדרכתך. אד' סמעת אמר אללה רבך: ג) וצרת מבארכא פי אלחציר. ומבארכא פי אלבר: ד) ומבארכא תמר

כֹּה אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יִקִּים
אֶת־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת
לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כֹּל־
הָעָם אָמֵן: לִיט. דְּלֹא יִקִּים. יֵת
פְּתִגְמֵי אוֹרֵיתָא הָדָא לְמַעְבַּד יִתְהוֹן.
וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: פ כַּח א וְהָיָה
אִם־שָׁמוּעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹר
לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו
אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם
וְנִתְּנָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עֲלִיּוֹן עַל כָּל־גּוֹי הָאָרֶץ:
וַיְהִי. אִם קִבְּלָא תִקְבִּיל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֶךָ. לְמַטְרָ לְמַעְבַּד יֵת כָּל
פְּקוּדוֹהִי. דְּאַנָּא מְפַקִּיד לְךָ יוֹמָא דִּין. וַיִּתְּנָךְ. יי אֱלֹהֶךָ עֲלֵאֵי. עַל כָּל
עַמְמֵי אַרְעָא: ב וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל־הַבְּרָכוֹת
הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגְךָ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
וַיִּיתוֹן עֲלֶךָ. כָּל בְּרָכְתָא הָאֵלִין וַיִּדְבְּקוּנְךָ. אַרִי תִקְבִּיל. לְמִימְרָא דִּי
אֱלֹהֶךָ: ג בְּרוּךְ אַתָּה בְּעִיר וּבְרוּךְ אַתָּה בְּשָׂדֶה:
בְּרִיךְ אַתָּה בְּקִרְתָּא. וּבְרִיךְ אַתָּה בְּחַקְלָא: ד בְּרוּךְ פְּרִי־בִטְנְךָ
וּפְרִי אֲדָמְתְךָ וּפְרִי בְהֵמְתְךָ שֶׁגֶר אֲלֶפֶיךָ

— רס"י —

כו אֲשֶׁר לֹא יִקִּים. כאן כלל את כל התורה משגרת ממעיה: ועשתרות צאנך. כלה וקבליה עליהם באלה ובשבועה: כתרנומו. ורבותינו אמרו למה נקרא שמם עשתרות. שמעשירות את בעליהן ומחזיקות

תפסיר רס"ג

גסמך. ות'מר ריאצ'ד ות'מר
 בהאימד. נתאג בקרד וגפראת
 ג'נמד: (ה) ומבארפא מא פי
 בנאיגד ומשאנרד (נ"א:
 ומעאגנד: (ו) וצרת מבארפא
 פי דכ'ולד. ומבארפא פי
 כ'רוגד: (ז) ונגעל אללה אעדאנד
 אלמיקאומין לד. מצדומין בין
 ידיד. פי טריק ואתדה זכ'רגון
 אליד. ופי סבע טרק ז'הרבון מן
 בין ידיד: (ח) ויאמר אללה לד
 בברפתה. פי אהראנד. ופי
 גמיע ממד ידד. ויבארד לד. פי
 אלבלד. אלד'י אללה רבד
 מעטיד: (ט) וינצבד אללה לה
 שעבא מקדסא. פמא ועדד.

ועשתרות עאנך: בריך ולדא
 דמעד. ואבא דארעד וולדא דבעירד:
 בקרי תורד ועדרי ענד: ה ברוך
 טנאך ומשארתך: בריך סלד
 ואצותך: ו ברוך אתה בבאך
 וברוך אתה בצאתך: בריך
 את במיעלך. וברוך את במפקך: (ששי)
 יתן יהוה את-איביך
 הקמים עליך נגפים לפניך
 בדרך אחד יעאו אליך
 ובשבעה דרכים ינוסו
 לפניך:

יתין יי ית פעלי דבכד דקמיין עלד. תבירין קדמך.
 באורחא חדא יפקון לו'תך. ובשבע אורחן יערקון מן קדמך: ה יצו
 יהוה אתך את-הברכה באסמ'יה ובכל משלח
 ידך וברכך בארץ אשר-יהוה אלהיך נתן לך:
 יפקיד יי לך ית ברך. באוצרך. ובכל אושטות ידך. ויברכך. בארעא.
 דיי אלהך יהיב לך: ט יקימך יהוה לו לעם קדוש

— רס"י —

איתם בעשתרות הללו שהן סלעים חזקים: אתה בבאך וברוך אתה בצאתך. שתהא
 כ ברוך טנאך. פירותיך. דבר אחר טנאך
 דבר לח שאתה מסגן בסלים: ומשארתך.
 דבר יבש שנשאר בכלי ואינו זב: ו ברוך
 יציאתך מן העולם בלא חטא כביאתך
 לעולם: ז ובשבעה דרכים ינוסו לפניך. כן
 דרך הנבהלים לברות מתפוזין לכל צד:

תפסיר רס"ג

אד' תחפץ' וצאיאה. ותסיר פי
טרקה: (י) פינצ'ר גמיע אמם
אלארץ'. אן אסם אללה קוד
סמי עליך. ויכ'אפונך:
יא) ויזידך אללה כירא. פי
תימר גסמך. ות'מר בהאימד
ות'מר ריאצ'ך. פי אלבלך.
אלדי קסם לאבאך אן יעטיך:
יב) ויפתח אללה לך. כ'זאון
כירה מן אלסמא. וינזל מטר
בלדך פי וקתה. ויבארך לך פי
גמיע עמל ידך. חתני תקרץ'
אטמא כתיירה. ואנת פלא
תקתרץ': (ג) ויגעלך אללה
ראסא ולא דנבא. ותכון

כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ כִּי
תִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו:
יְקִימְנֶךָ יי קְדֻמוֹהֵי לְעַם קְדִישׁ. כְּמֵא
דְּקִימִים לְךָ. אֲרִי תִטֵּר. יְת פְּקוּדֵי־א דִּי
אֱלֹהֶיךָ. וְתִהְיֶךָ בְּאוֹרְחֵן דְּתַקְנֵן קְדֻמוֹהֵי:
וְרֵאוּ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי
שֵׁם יְהוָה נִקְרָא עָלֶיךָ
וְיֵרְאוּ מִמֶּךָ: וְיַחְזֹן כָּל עַמְּמֵי
אֶרֶעָא. אֲרִי שְׂמֵא דִּי אֶתְקִרִי עָלֶיךָ.
וְיִדְחֲלוּן מִנֶּךָ: וְהוֹתִירְךָ יְהוָה

לְטוֹבָה בְּפָרִי בְטִנְךָ וּבְפָרִי בְּהֶמְתְּךָ וּבְפָרִי
אֲדַמְתְּךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לְאַבְתֶּיךָ לֵאמֹר: וְיִוְתֶרְנֶךָ יי לְטָבָא. בּוֹלְדָא דְמַעְךָ.
וּבּוֹלְדָא דְבַעֲיָרְךָ וּבַאֲבָא דְאֶרֶעְךָ. עַל אֶרֶעָא. דְּקִימִים יי. לְאַבְהָתְךָ לְמַתָּן
לְךָ: ❀ שְׁשִׁיךָ בְּסַפְרֵי תִימֵן ❀ יב יִפְתַּח יְהוָה | לְךָ אֶת־אוֹצְרוֹ
הַטּוֹב אֶת־הַשָּׁמַיִם לְתֵת מִטֵּר־אֶרֶץ בְּעֵתוֹ
וּלְבָרְךָ אֶת כָּל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ וְהִלּוֹיתָ גּוֹיִם רַבִּים
וְאֵתָה לֹא תִלְוֶה: יִפְתַּח יי לְךָ. יְת אוֹצְרֵיה טָבָא יְת שְׁמֵי־א.
לְמַתָּן מִטֵּר אֶרֶעְךָ בְּעַדְנִיָּה. וּלְבָרְכָא. יְת כָּל עוֹבְדֵי יָדְךָ. וְתוֹזִיף
לְעַמְּמֵין סְגִיֵּי־אֵין. וְאֵת לֹא תוֹזִיף: יב וְנִתְּנֶךָ יְהוָה לְרֵאשׁ
וְלֹא לְזָנָב וְהֵייתָ רַק לְמַעַלָּה וְלֹא תִהְיֶה

לְמַטָּה כִּי־תִשְׁמַע אֶל־
 מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר
 אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לְשָׁמֹר
 וּלַעֲשׂוֹת: וַיִּתְּנֶנְךָ יי תְּקִיף וְלֹא חָלַשׁ.
 וְתִהְיֶי בָרֶם לְעֵילָא. וְלֹא תִהְיֶי לְתַחְתָּא.
 אַרְי תְּקַבִּיל. לְפַקוּדֵיָא דִּי אֱלֹהֶךָ. דְּאֲנָא
 מְפַקִּיד לָךְ יוֹמָא דִּין לְמַטְר וּלְמַעְבַּד:
 וְלֹא תִסּוּר מִכָּל־הַדְּבָרִים
 אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
 הַיּוֹם יְמִין וּשְׂמֹאל לְלַכֵּת
 אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרִים
 לְעַבְדָּם: וְלֹא תִסְטוּן. מִכָּל פְּתַגְמֵיָא

תפסיר רס"ג
 עאליא מחציא. ולא תפון
 מסתספלא. אדי תקבל וצאיא
 אללה רבך. אלדי אנא אמרך
 בהא אליום. לתחפציהא
 ותעמל בהא: יד) ולא תזול. מן
 גמיע אלמור אלדי אנא
 אמרך בהא. אליום ימנה ולא
 יסרה. פתתבע מעבודאת אכר
 פתעבדהא: טו) ואן לם תקבל
 אמר אללה רבך. לתחפץ
 ותעמל גמיע וצאיאה ורסומה.
 אלתי אמרך בהא אליום. חלת
 בך. גמיע הד'ה אללענאת
 ואדרכתך: טז) ופנת מלעונא פי
 אלחצר. ומלעונא פי אלבר:
 יז) ומלעונא מא פי בנאיגך
 ומשיאורך (נ"א: ומעאגנך):

דְּאֲנָא מְפַקִּיד יִתְכוּן. יוֹמָא דִּין לְיַמִּינָא וּלְשְׂמֹאלָא. לְמַהֲךָ. בְּתַר טְעוֹת
 עַמְמֵיָא לְמַפְלַחְהוּן: פ וְהָיָה אִם־לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל מִצְוֹתַי
 וּחְקֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם וּבָאוּ עָלֶיךָ
 כָּל־הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגוּךָ: וַיְהִי. אִם לֹא תְקַבִּיל
 לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֶךָ. לְמַטְר לְמַעְבַּד יִתְ כָּל פַּקוּדוּהִי וּקְיֻמוּהִי. דְּאֲנָא
 מְפַקִּיד לָךְ יוֹמָא דִּין. וַיִּיתּוֹן עָלְךָ. כָּל לוֹטֵיָא הָאֵלִין וַיִּדְבְּקוּנְךָ:
 אַרְוֹר אֶתְהָ בַּעִיר וְאַרְוֹר אֶתְהָ בַּשָּׂדֶה: לִיט אֶת
 בְּקַרְתָּא. וְלִיט אֶת בְּחַקְלָא: ז אַרְוֹר טַנְאָךָ וּמְשֹׁאֲרֶתְךָ:
 לִיט סִלְךָ וְאַצּוֹתְךָ: ז אַרְוֹר פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי־אֲדָמָתְךָ

תפסיר רס"ג

יח) ומלעון ת'מר גסמך ות'מר ארצ'ך. נתאג בקרך וגפראת ג'נמך: יט) וצרת מלעון פי דכ'ולך. ומלעון פי כ'רוגך: כ) ויבעת' אללה עליך. אלמחן ואלאהאמה ואלזגרה. פי גמיע קמד ידך אלד' תצנעה. אלי אנפאדך ואבאדתך סריעא. ויקול. מן קבל סו שמאילך אד' תרפתני: כא) וילמד אללה אלובא. אלי אן יפניך. מן אלארץ'. אלד'י אנת דאכל אליה לתחוזה: כב) ויצרבך אללה. בחמא אלסל ואלחארה. ואלרבע ואלפאלג. ואלגפאף

שָׁגַר אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתֶּרֶת
 צִאֲנֶךָ: לֵיט וּלְדָא דִּמְעָךְ וְאָבָא
 דְּאֲרַעְךָ. בְּקָרִי תוֹרֵךְ וְעֲדָרִי עָנֹךְ:
 אָרוּר אֶתָּה בְּבֹאֲךָ וְאָרוּר
 אֶתָּה בְּצֵאתְךָ: לֵיט אַתְּ בְּמִיעֲלֶךָ.
 וְלֵיט אַתְּ בְּמִפְקֶךָ: כ) יִשְׁלַח יְהוָה אֶת־
 בְּךָ אֶת־הַמַּאֲרָה אֶת־
 הַמְּהוּמָה וְאֶת־הַמְּגֵעֶרֶת
 בְּכָל־מְשַׁלַּח יָדְךָ אֲשֶׁר
 תַּעֲשֶׂה עַד הַשְּׂמֹדֶךָ וְעַד־
 אֲבֹדְךָ מִהָרַם מִפְּנֵי רֵעַ מְעַלְלֶיךָ אֲשֶׁר עֹזְבֵתְנִי:
 יִשְׁלַח יי בְּךָ. ית מאירתא ית שגושיא ית מזופיתא. בכל אושטות ידך
 דתעביד. עד דתשתיצי ועד דתיבד בפריע. מן קדם. בישות עובדך
 דשבקתא דחלת: כא) יִדְבֶּק יְהוָה בְּךָ אֶת־הַדָּבָר עַד
 כִּלְתּוֹ אֶתְךָ מֵעַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר־אֶתָּה בָּא
 שָׂמָה לְרִשְׁתָּהּ: ידביק יי. בך ית מותנא. עד דישיצי יתך. מעל
 ארעא. דאת עליל לתמן למירתה: כב) יִכְבֶּה יְהוָה בְּשַׁחֲפֹת
 וּבִקְדַחַת וּבִדְלֻקַּת וּבְחַרְחָר וּבְחָרֵב וּבִשְׂדֵפוֹן

— רס"י —

כ המארה. חסרון כמו (ויקרא יג, כג) צרעת. כב בשחפת. שבשרו נשחף ונפוח:
 ממארת: המהומה. שגוש קול בהלות: ובקדחת. לשון (דברים לג, כג) כי אש קדחה
 זלק הדקדוק: ועד אבדך. הקמץ חטף כי הוא במקום חולם ולכן השוא שבדל"ת נח
 ופשוט:

תפסיר רס"ג

ואלשוב ואלירקאן. פּיכּלבוּנְךָ
אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ: כג) וְתִפּוֹן
סְמַאֲךָ. אֱלֹדֵי פּוֹק רֵאסְךָ
כַּאֲלֻנְחָאס. וּאֲלֵאֲרִיךְ אֱלֹדֵי
תַחַתְךָ כַּאֲלֻחְדֵיד: כד) וַיַּגְעַל
אֱלֹהֵה. מֵא יִמְטֵרָה עֲלֵי אֲרֻצְךָ
גִּבְאָרָא וְתֵרָאבָא. מִן אֲלֻסְמָא
יֵרֵד עֲלֵיךָ. אֱלֵי אֲנַפְאֲדֵךָ:

וּבִירְקוֹן וְרִדְפוֹךָ עַד אֲבֹדְךָ:

יִמְחִינְךָ יי. בְּשַׁחֲפֵתָא וּבְקִדְחֵתָא
וּבְדִלִיקֵתָא. וּבְחֵרְחוּרָא וּבְחֵרְבָא.

וּבְשִׁדְפָנָא וּבִירְקָנָא. וְיִרְדְּפוּנְךָ עַד דְּתִיבְד:

כִּן וְהָיוּ שָׁמַיָךְ אֲשֶׁר עַל-

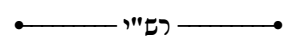
רֵאשֶׁךְ נְחֹשֶׁת וְהָאֲרֶץ אֲשֶׁר-

תַּחְתֶּיךָ בְּרוּזִל: וַיְהוֹן שָׁמַיָא. דְּעֵלּוּי

רִישְׁךָ חֲסִינִין כְּנַחְשָׂא מְלֵאֲחֵתָא מְטָרָא. וְאֲרַעָא דְתַחֲתוֹתְךָ תִּקְיָפָא

כְּבִרְזֵלָא מְלֵמְעַבְד פִּירִין: כד **יִתֵּן יְהוָה אֶת־מִטֵּר אֲרֻצְךָ**

אֲבָק וְעֶפֶר מִן־הַשָּׁמַיִם יֵרֵד עֲלֶיךָ עַד הַשְּׂמַדְךָ:

ה'. הקל משה בקללותיו לאמרן בלשון יחיד.
וגם כן בקללה זו הקל, שבראשונות הוא
אומר (ויקרא כו, יט) את שמכם כפרזל ואת
ארצכם כנחושה, שלא יהיו השמים מזיעין
כדרך שאין הפרזל מזיע, ומתוך כך יהא
חורב בעולם והארץ תהא מזיעה כדרך
שהנחשת מזיע, והיא מרקבת פירוטיה, וכאן
הוא אומר שמיר נחשת וארץ ברזל, שיהיו
שמים מזיעין אף על פי שלא יריקו מטר,
מכל מקום לא יהיה חורב שלאבדן בעולם,
והארץ לא תהא מזיעה כדרך שאין הפרזל
מזיע, ואין הפרות מרקיבין, ומכל מקום
קללה היא, בין שהיא כנחשת בין שהיא
כפרזל, לא תוציא פרות, וכן השמים לא
יריקו מטר: כז **מִטֵּר אֲרֻצְךָ אֲבָק וְעֶפֶר.**
זיקא דבתר מטרא, מטר יורד ולא כל צרכו
ואין בו כדי להרביץ את העפר, והרוח באה
ומעלה את האבק ומכסה את עשב החרעים
שהן לחים מן המים, ונדבק בהם ונעשה טיט
ומתיבש, ומרקיבין:

באפי והיא אש שלחולים מלוייך בלע"ז
(פיטענערכימלט) שהיא חמה מאד: **וּבְדִלְקֵתָא.**
חמה יותר מקדחת, ומיני חלאים הם:
וּבְחֵרְחָרָה. חולי המוחמומו תוך הגוף וצמא
תמיד למים ובלע"ז איטרימיניט לשון (איוז ל, ג)
ועצמי חרה מני חרב (יכמי ו, כט) נחר
מפוח מאש: **וּבְחֵרְבָא.** יביא עליך גיסות:
שִׁדְפוֹן וְיִרְקוֹן. מכות תבואה שבשדות:
שִׁדְפוֹן. רוח קדים אשלי"זכ בלע"ז
(זאננפענצראננט): **יִרְקוֹן.** יובש ופגני התבואה
מכסיפין ונהפכין לירקון קמ"א בלע"ז: **עַד**
אֲבֹדְךָ. תרגום עד דתיבד, כלומר עד אבוד
אותך שתכלה מאליך: כח **וְהָיוּ שָׁמַיָךְ אֲשֶׁר**
עַל רֵאשֶׁךְ נְחֹשֶׁת. קללות הללו משה מפי
עצמו אמרן, ושבהר סיני מפי הקדוש ברוך
הוא אמרן כמשמען, ושם נאמר (ויקרא כו, יז)
ואם לא תשמעו לי, (ויקרא כו, כא) ואם תלכו
עמי קרי, וכן הוא אומר (פסוק טו) בקול ה'
אלהיך (פסוק כא) ידבק ה' בך, (פסוק כג) יכבה

תפסיר רס"ג

כה) וַיַּעֲלֶךְ אֱלֹהִים מִצְדוֹמָא בֵּין יְדֵי אַעֲדָאִךְ. חֲתִי תִכְרַג אֱלֹהִים פִּי טְרִיק וְאַחֲדָה. וְתִהְרַב מִן בֵּין יְדֵיהֶם פִּי סִבַּע טְרַק. וְתִצִּיר עֲבֵרָה. לְגַמִּיעַ מִמֵּאֲלֶךְ אֱלֹהֵי אֲרָץ: כו) וְתִצִּיר גִּתִּיתֶךָ מֵאֶפְלָא. לְטֹאִיר אֱלֹסְמָא וּבְהָאִים אֱלֹהֵי אֲרָץ וְלִים מִזְעַג לְהָא: כז) וַיִּצְרַבְךָ אֱלֹהִים בְּקֶרַח מִצַּר וְאַלְבֹּאוֹסִיר. וְאַלְגְּרַב וְאַלְחֻכָּה. מָא לֹם תִּסְתַּטִּיעַ מִדְּאֻוֹאֲתָה: כח) וַיִּצְרַבְךָ אֱלֹהִים.

יִתֵּן יְיָ יְתַּ מִטֵּר אֲרַעְךָ אֲבָקָא וְעַפְרָא. מִן שָׁמַיָא יִיחֹת עֲלֶיךָ. עַד דְּתִשְׁתַּיְצִי: כה) יִתְנַךְ יְהוָה נֶגֶף לְפָנֵי אֹיְבֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד תֵּצֵא אֵלָיו וּבִשְׂבַעָה דְרָכִים תִּנּוֹס לְפָנָיו וְהֵייתָ לְזַעֲוָה לְכָל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ: יתננך יי תביר קדם שנאך. באורחא חדא תפוק לותיה. ובשבע אורחן תערוק מן קדמוהי. ותהי לזיע. לכל מלכות ארעא:

כו) וְהֵייתָ נִבְלַתְךָ לְמֵאֲכָל לְכָל-עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֵהֶמַת הָאָרֶץ וְאִין מַחְרִיד: וְתִהְיֶי נִבְלַתְךָ מְשׁוּגָרָא לְמִיכַל. לְכָל עוֹפֵא דְשָׁמַיָא וְלִבְעִירָא דְאַרְעָא. וְלִית דְּמַנִּיד: כז) יִכָּה יְהוָה בְּשָׁחִין מִצְרִים (כ' וּבַעֲפָלִים) וּבִטְחָרִים וּבְגָרַב וּבְחָרַס אֲשֶׁר לֹא-תוּכַל לְהִרְפֹּא: ימחינך יי בשחנא דמצרים ובטחורין. ובגרבא ובחרס יבישך דלא תפול לאתסאה: כח) יִכָּה יְהוָה בְּשָׁעוֹן וּבְעוֹרוֹן

— רס"י —

ככ) לְזַעֲוָה. לְאִימָה וְלִזְעַע, שְׁזוּעוּ כָּל שׁוּמְעֵי מִכּוֹתֵיךָ מִמְּקַד, וְיִאֲמְרוּ אוֹי לְנֹג, שְׁלֵא יְבוּא עֲלֵינוּ כְּדֶרֶךְ שָׂבָא עַל אֱלֹהֵי כִּי בְּשָׁחִין מִצְרִים. רַע הָיָה מְאֹד, לַח מִבְּחוּץ וְיָבֵשׁ מִבְּפְנֵי, כְּדֵאִיתָא בְּבִכּוֹרוֹת (מ"ו, 6): גָּרַב. שָׁחִין לְהוּ: חָרַס. שָׁחִין יָבֵשׁ כְּחָרַס:

זולק הדקדוק: כה) יתנך יי נגף. בכאן לא יש פסיק אחר תיבת ה'. ובדקתי בקצת תיגאן ולא מצאתי ועיקר. ואין לחוש למשמעות חירוף ח"ו כיון שהשם דבוק לתיבת יתנך ולא כן בפסוק בית גאים יסח ה' שתיבת גאים מופסקת מתיבת יסח מפני הטפחא ודוק. ובקצת תיגאן יש פסיק

וכן הוא בפסיקתא:

וּבַתְּמֵהוֹן לִבָּב: יִמְחִינְךָ יי.
 בְּטַפְשׁוֹתָא וּבִסְמִיּוֹתָא, וּבְשַׁעֲמֻמוֹת לְבָא:
 כט וְהִיִּית מִמֶּשֶׁשׁ בְּעֵהָרִים
 כפּ אֲשֶׁר יִמְשֵׁשׁ הָעוֹר
 באַפְלָה וְלֹא תִעְלִיחַ אֶת־
 דְּרָכֶיךָ וְהִיִּית אֶךְ עֲשׂוּק
 וגָּזוּל כָּל־הַיָּמִים וְאִין
 מוֹשִׁיעַ: וְתֵהִי מִמֶּשִׁישׁ בְּטִיהָרָא. כְּמָא
 דִּימֶשִׁישׁ עוֹרָא בְּקַבְלָא. וְלֹא תִעְלַח יִת
 אֹרְחָתְךָ. וְתֵהִי בְּרַם עֲשִׂיק וְאַנִּים, כָּל

תפסיר רס"ג
 באלגנאן ואלעמא. ובהתה' אלקלב: כט) באן תציר כאלמגסס פי אלצהירה. כמא יגסס אלעמא וכאצה פי אלפל. ולא תנגח טרקד. ותציר מגשומא מגצובא. טול אלזמאן וליס מגיית: ל) באן תתווג אמראה. פיאתיהא רגל אכר. ותבני ביתא ולא תגלס פיה. ותגרס פרמא ולא תתבד'לה: לא) ויכון תיורד מד'בוח חדיא עינאך. ולא תאכל מנה. ותמארך מגצוב

יֹמֵיָא וְלִית דְּפָרִיק: ל אִשָּׁה תֵאָרֶשׁ וְאִישׁ אַחֵר
 (כ' ישגלנה) יִשְׁכַּבְנָה בֵּית תְּבֻנָה וְלֹא־תֵשֵׁב בּוֹ
 כָּרַם תִּטַּע וְלֹא תַחֲלִלְנוּ: אֶתְתָּא תִירוֹס. וּגְבַר אַחֲרָן
 יִשְׁכַּבְנָה. בֵּיתָא תְּבִנִי וְלֹא תִתִּיב בִּיה, פֶּרְמָא תְּצוּב וְלֹא תַחֲלִנִיה:
 לא שוֹרֵךְ טְבוּחַ לְעֵינֶיךָ וְלֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ
 חֲמֹרֶךָ גָּזוּל מִלְּפָנֶיךָ וְלֹא יֵשׁוּב לָךְ עֲאֲנֶךָ
 נִתְּנוֹת לְאֵיבֶיךָ וְאִין לָךְ מוֹשִׁיעַ: תוֹרֵךְ יְהִי נָכִיס
 לְעֵינְךָ. וְלֹא תִיכּוֹל מִנִּיה. חֲמֹרֵךְ יְהִי אָנִיס מִן קִדְמֵךְ. וְלֹא יֵתוּב לָךְ.

— רס"י —

כח ובתמהון לבב. אוטם הלב שטורדישו"ן
 כלט"ז [תדרמה]: כט עשוק. בכל מעשיך
 יתיה ערעור: ל' שגלנה. לשון שגל, פלגש,
 זלק הדקדוק: כט ימשש העור. הה"א בפתח. ובמוסרה כל סמאין פתחין וכל יהודאין קמצין
 וכ"כ בספר ערוגת הבושם דלא כספר שורש יהודה:

תפסיר רס"ג

מן בין ידיך. ולא ירגע אליך. וג' נמד מסלמה לאעדאיד. וליס לך מג'ית: לב) ובניד ובנאתך. מדפועין אלי קום אכ'רין ועינאך תראהם. ושאיכ'צה אליהם טול אלזמאן. ולא טאקה פי ידך: לג) ות'מר ארצ'ך וסאיר כסבך. יאכלה קום לא תערפהם. ותציר כד'אך. מג'שומא מעסופא טול אלזמן: לד) חתי תציר מעתוהא. מן נצ'ר עינאך אלד'י תראה: לה) ויצ'רבך אללה בקרח רדי. עלי אלדכבתין ואלסאקין. מא לם תסתטיע מדאואאתה. ובמא יולמד (קרי: יאלמד) מן קדמד אלי תאמתך: לו) ויגליך אללה ומלכך אלד'י תנצבה עליך.

עַנְךָ מְסִירֵן לְבַעֲלֵי דְבִבְךָ. וְלִית לְךָ פְּרִיק:
לב בְּנִיךָ וּבְנֹתֶיךָ נְתָנִים
 לְעַם אַחֵר וְעֵינֶיךָ רְאוֹת
 וְכָלוֹת אֲלֵיהֶם כָּל-הַיּוֹם
 וְאִין לְאֵל יָדְךָ: בְּנֶךָ וּבְנֹתְךָ.
 מְסִירֵן לְעַם אַחֵרֵן וְעֵינֶךָ חֲזוֹן. וַיִּסּוּפֵן
 בְּגַלְלָהוֹן כָּל יוֹמָא. וְלִית חִילָא בִידְךָ:
לג פְּרִי אֲדָמְתְךָ וְכָל-יִגְיעֶךָ
 יֹאכַל עִם אֲשֶׁר לֹא-יָדְעָתָּ
 וְהָיִיתָ רַק עֹשֶׂוֹק וְרָצוּן
כל-הַיָּמִים: אָבָא דְאָרְעָךָ וְכָל
 לֵיאֹוֹתְךָ. יִכּוֹל עִם דְּלֹא יָדְעָתָא. וְתִהִי.
 בְּרַם. עֹשֶׂוֹק וְרָעִיעַ כָּל יוֹמֵי־אֵ:
לד וְהָיִיתָ מְשֻׁעַ מִמְרֵאָה

עיניך אשר תראה: ותהי משתטני מחיזו עינך דתהי חזי:
לה יכבה יהוה בשחין רע על-הברבים ועל-
 השקים אשר לא-תוכל להרפא מברך רגלך ועד
קדקדך: ימחינך יי בשחנא בישא. על רכובין ועל שקון. דלא
 תכול לאתסאה. מפרסת רגלך ועד מוחד: **לו** יולך יהוה אתך

— רס"י —

לכ וכלות אליהם. מצפות אליהם שישובו ואינם שבים. כל תוחלת שאינה באה. קרויה כליזון עינים:

זלק הדקדוק: כ יאכל עם. תיבת יאכל מלרע:

תפסיר רס"ג

אלי קום לם תערפֿהם אנת
 ואבאיד. פתכידם הנאד.
 מעבודאת אכיר מן כישב
 וחגארה: (לו) ותציר וחשה.
 ומתלה וחכאיה. פי גמיע
 אלאמם. אלדי יסוקד אללה
 אלי תים: (לח) ואדיא תכירג
 אלצתרא בדירא כתירא.
 פקליל מא תגמע מנה. בל
 יקצמה אלגראד: (לט) פאדיא
 תגרס פרמא ותפלחקהא. פלא
 תשרב מנה כימרא ולא תועיה.
 בל יאפלה אלדוד: (מ) פאדיא
 יכון לך זיאתין פי גמיע תכימד.

וְאֶת־מִלְכְּךָ אֲשֶׁר תִּקִּים
 עָלֶיךָ אֶל־גְּוֵי אֲשֶׁר לֹא־
 יָדַעְתָּ אֶתָּה וְאִבְתֶּיךָ
 וְעַבְדֵת שֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרַיִם
 עֵץ וְאֶבֶן: יְגִלִי יי יְתָךְ. וְיֵת מִלְכְּךָ
 דִּתְקִים עָלֶיךָ. לְעַם. דִּלָּא יָדַעְתָּא אֶת
 וְאִבְהֶתְךָ. וְתַפְלַח תַּמֶּן לְעַמְמִיָּא. פְּלַחֵי
 טְעוֹתָא אָעָא וְאַבְנָא: לָךְ וְהַיִּיתָ
 לְשִׁמָּה לְמִשְׁלַל וְלִשְׁנִינָה
 בְּכָל הָעַמִּים אֲשֶׁר־יִנְהַגְךָ

יְהוָה שִׁמָּה: וְתִהְיֶי לְצָדוֹ. לְמַתָּל וּלְשׁוּעֵי. בְּכָל עַמְמִיָּא. דִּידְבַרְנְךָ
 יי לְתַמֶּן: לָךְ זֶרַע רַב תּוֹצִיא הַשָּׂדֶה וּמַעֲט תֵּאֶסְף
 כִּי יַחְסְלֶנּוּ הָאֲרָבָה: בַּר זֶרַע סְגִי תִפְיֵק חֻקְלָא. וְזַעִיר תִּכְנוֹשׁ.
 אַרְיִי יַחְסְלֵנִיָּה גּוֹבָא: לְטַ כְּרָמִים תִּטְעַע וְעַבְדֵת וַיִּין לֹא־
 תִשְׁתֶּה וְלֹא תֵאָגֵר כִּי תֵאֶכְלֶנּוּ הַתְּלַעֲתִ: כְּרַמִּין
 תַּצּוּב וְתַפְלַח. וְחֹמֶר לָא תִשְׁתִּי וְלֹא תִכְנוֹשׁ. אַרְיִי תִיכְלֵנִיָּה תּוֹלַעֲתָא:
 מִ זֵיתִים יִהְיוּ לְךָ בְּכָל־גְּבוּלְךָ וְשֶׁמֶן לֹא תִסּוּךְ
 כִּי יִשָּׁל זֵיתְךָ: זֵיתִין. יְהוֹן לְךָ בְּכָל תַּחֲוּמְךָ. וּמִשְׁחָא לָא תִסּוּךְ.

— רס"י —

וכן תרגומו ולשועי, לשון ספור, ואשתעי:
 לא יחסלנו. וכלנו ועל שם כף נקרא חסיל,
 שמכילה את הכל: מ כי ישל. ישיר פירותיו,
 לשון (לעיל יט, ט) ונשל הברזל:

לז לשמה. אסטודיווין [תדדמה] כל הרואה
 אותך ישום עליך: למשל. בשתבא מכה
 רעה על אדם, יאמרו זו דומה למפת פלוגי
 ולשנינה. לשון (לעיל י, ז) ושוננתם, דברו כף.

תפסיר רס"ג

ולא תדקן מנה. בל תנת'רה
 נתרא: מא) ואדיא תולד בגין
 או בנאת. פלא יבקון לך. בל
 יגלון פי אלסבי: מב) וגמיע
 שגרד ות'מר ארצ'ך. יקרצ'ה
 אלפראש: מג) ואלג'ריב אלדי
 פי מא בינכם. ירתפע עליך
 עלאוא כבירא. ואנת תנחט
 ספלא הווא: מד) חתי אנה
 יקרצ'ך. ואנת פלא תקרצ'ה. הו
 יציר ראסא. ואנת תציר
 דנבא: מה) ותחל בך גמיע
 הד'ה אללענאת. ותפלכך
 ותדרכך. אלי אנפאדך. אד'
 לם תקבל אמר אללה רבך.
 ותחפ'ך וצאיאה ורסומה אלתי

ארי יתרון ויתך: מא בנים ובנות
 תוליד ולא יהיו לך פי
 ילכו בשבי: בגין ובנן תליד. ולא
 יהון לך: ארי יהכון בשביא:
 כל-עצך ופרי אדמתך
 יירש העלצל: כל אילנך ואבא
 דארעך: יחסנניה סקאה: מג הגר
 אשר בקרבך יעלה עליך
 מעלה מעלה ואתה תרד
 מטה מטה: תותב ערל דבינך. יהי
 סליק עיל מנך לעילא לעילא. ואת תהי
 נחית לתחתא לתחתא: מד הוא ילוך ואתה לא תלונן
 הוא יהיה לראש ואתה תהיה לזנב: הוא יזפנך.
 ואת לא תיזפניה. הוא יהי תקיף. ואת תהי חלש: מה ובאו עליך
 כל הקללות האלה ורדפוך והשיגוך עד
 השמדך כי-לא שמעת בקול יהוה אלהיך
 לשמר מצותיו וחקתיו אשר צוך: וייתון עלך כל
 לוטיא האלין. וירדפונך וידבקונך. עד דתשתיצי. ארי לא קבילתא.

רס"י

אפשר לפרש יירש לשון ירשה, שאם כן היה
 לו לכתוב יירש, ולא לשון הורשה וגירושין.

מכ יירש העלצל. יעשנו הארבה רש מן
 הפרי: יירש. יעני: עלצל. מין ארבה. ואי

זולק הרקדוק: מכ יירש. ס"א יירש. (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

אמרד בְּהֵא: מו) וְתַצִּיר פִּיךָ
אִיָּה וּבְרֵה־אֲנִי. וּבְנִסְלֶךְ
אֶל־מִשְׁאֲבֵהֶיךָ לֶךְ אֵלַי אֶל־דֶּהֱרִ:
מז) בְּדֵל מֵא לִם תַּעֲבֹד אֱלֹהֵי
רַבְּךָ. בְּפֶרַח וּגְוִדָּה קֶלֶב. מִן
כְּתִירָה אֶל־אֲשֵׁי־א: מח) פֶּתַח־כִּדָּם
עֲדוּךְ. אֶל־דִּי יִסְלֹטָה אֱלֹהֵי
עֲלֶיךָ. בְּגֹוע וְעֵשֶׂשׁ. וְעֵרִי וְעוֹז כָּל
שֵׁי וְיִצְעֵ אֲצֵרָא מִן חֲדִיד עֲלֵי
עֲנֻךְ. אֵלַי אֵן יִנְפֹדֶךְ:
מט) וְיִגְזִיד אֱלֹהֵי בְקִבִּיל מִן
בְּעִיד מִן טָרַף אֶל־אֲרִץ. כְּמֵא
יִתְחַלֵּק אֶל־נֶסֶר. קִבִּיל לֹא תִפְהֶם
לְגִ'תָּה: נ) קִבִּיל וְקִיח אֶל־וֹגָה.
מֵא לִם יִחַאֲבִי וְגָה אֶל־שִׁיד. וְלֹא

לְמִימָרָא דִּי אֱלֹהֶךָ. לְמִטְרָה פְקוּדוּהִי
וְקִימוּהִי דְפִקְדוּךָ: מו) וְהִיוּ בְּךָ לְאוֹת
וּלְמוֹפֵת וּבְזִרְעֶךָ עַד־עוֹלָם:
וְהִזֹּן בְּךָ. לְאֵת וּלְמוֹפֵת. וּבִבְנֶךָ עַד
עָלְמָא: מח) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא
עֲבַדְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מֵרַב
כָּל: חלף. דְּלֹא פִלְחֵתָא קָדָם יי אֱלֹהֶךָ.
בְּחֶדְוָא וּבְשִׁפְיוֹת לְבָא מִסְּגִי כוֹלָא:
מח) וְעַבַּדְתָּ אֶת־אֱיֹבֶיךָ אֲשֶׁר
יִשְׁלַחְנוּ יְהוָה בְּךָ בְּרַעֲב
וּבְצָמָא וּבְעֵירָם וּבְחֶסֶר כָּל וְנָתַן עָלַי בְּרִזָּל עַל
צוֹאֲרֶךְ עַד הַשְּׂמִידוֹ אֲתָךְ: וְתַפְלַח יָת בְּעֲלֵי דְבִבְךָ.
דִּיגְרֹוֹן יי בְּךָ. בְּכַפְנָא וּבְצָהוּתָא. וּבְעֵרְטִלְיוּתָא וּבְחֶסֶרְיוֹת כוֹלָא. וְיִתִּין.
נִיר דְּבִרְזָל עַל צוֹרְךָ. עַד דִּישִׁיִצִי יִתְךָ: מט) יִשָּׂא יְהוָה עָלֶיךָ
גְּוִי מִרְחֹק מְקַצֶּה הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר יִדְאַה הַנֶּשֶׁר גְּוִי
אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ: יי תִּי יי עֲלֶיךָ עִם מִרְחִיק מִסִּיפֵי
אֲרַעָא. כְּמֵא דְמִשְׁתַּדִּי נִשְׂרָא. עֲמָא. דְּלֹא תִשְׁמַע לִישְׁנִיָּה: נ) גְּוִי עַז
פָּנִים אֲשֶׁר לֹא־יִשָּׂא פָּנִים לְזִקְוֹן וְנֶעַר לֹא־יִחֹן:

רס"י

שאם פן היה לכתוב יוריש: מ) מרב כל. לא תשמע לשונו. לא תפיר לשונו, וכן
בעוד שהיה לך כל טוב: מט) כַּאֲשֶׁר יִדְאַה (ברא' מ) תשמע חלום לפתור אותו. וכן
הנֶשֶׁר. פתאום, ודרך מצלחת, ויקלו סוסיו: (ס) כִּי שוֹמֵעַ יוֹסֵף אִינְטִימֵדִיִּי צִלְעִיז [לְהִבְיֹן]:

תפסיד רס"ג

ירוף עלי צבי: נא) פיאכל תימר
 בהאימד ותימר ארצך אלי
 אנפאדך. ולא יבלי לך ברא.
 ולא עצירא ולא דהנא. ולא
 נתאג בקרך וגפראת גינמד.
 אלי אן יבידך: נב) ויחאצרך
 פי גמיע מחאלך. אלי אן יהדם
 אסוארך אלשאמכיה
 ואלחצינה. אלדי אנת ואתיק
 בהא פי גמיע בלדך. ויצאיך
 פי גמיע מחאלך אלדי אעטאך
 אללה רבך: נג) חתי תאכל מן
 תימר בטנך. מן לחם בניך
 ובנאתך. אלדי רזקך אללה
 רבך. בחצאר וציק. מפא

עם תקיף אפינ. דלא נסיב אפי סבא. ועל
 ינקא לא מרחים: **וְאָכַל פְּרִי**
בְּהֶמְתְּךָ וּפְרִי-אֲדָמְתְּךָ עַד
הַשְּׂמֹדֶךָ אֲשֶׁר לֹא-יִשְׁאִיר
לְךָ דָגָן תִּירוֹשׁ וְיֵצֵהָר שְׂגֵר
אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתֶּרֶת עֲאֲנֶךָ עַד
הָאֲבִידוֹ אִתְּךָ: ויכול. ולדא
 דבעירך ואבא דארעך עד דתשתיצי.
 דלא ישאר לך. עבורא חמרא ומשחא.
 בקרי תורך ועדרי ענך. עד דיוביד יתך:
וְהֵצֵר לְךָ בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ
עַד רֵדַת חֲמַתֶּיךָ הַגְּבֵהַת וְהַבְּצֻרוֹת אֲשֶׁר
אֵתָהּ בִּטַח בָּהֶן בְּכָל-אֲרָצְךָ וְהֵצֵר לְךָ בְּכָל-
שְׁעָרֶיךָ בְּכָל-אֲרָצְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְךָ: ויעיק לך בכל קרונך. עד דיכבש שורך רמיא וכריכיא. דאת
 רחיץ לאשתיזבא בהון בכל ארעך. ויעיק לך בכל קרונך. בכל ארעך.
 דיהב. **” אֶלְהֶךָ לְךָ: ”** ו**אֶכְלֶת פְּרִי-בְּטֶנְךָ בְּשֵׁר**
בְּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן-לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר-יֵצִיק לְךָ אִיבֶךָ: ותיכול
 ולדא דמעך. בשר בנך ובנתך. דיהב לך **” אֶלְהֶךָ. בְּצִירָא וּבְעֶקְתָּא:**

— רס"ג —

ככ עד רדת חמתך. לשון רדוי וכבוש:
 כג ואכלת פרי בטנך בשר בניך ונני
 במקצור. מחמת שיהיו צרין על העיר
 ויהיה שם מצוק, עקת רעבון:

תפסיר רס"ג

יחאצרך עדונך: נד) חתי' אן אלרגל אלדכ'י' מנכס. ואלמדלל גדא. ישח עלי' אכ'יה ועלי' חרמתה. ובאקי בניה אלד'י יבקיהם: נה) מן אן יעטי אחד מנהם. מן לחם בניה אלד'י יאפל. ממוא לם יבק לה שיא. בתצאר וצ'יק. ממוא יצ'יק עליך. עדונך פי גמיע מחאלך: נו) חתי' אן אל' אמראה אלדכ'יה מנכס ואל' מדללה. אלתי לם תעוד קדמהא אן תצעהא עלי' אלארץ. מן אלדלאל ואלדכ'יה. תשח עלי' זוגהא. ואבנהא ואבנתהא:

דיעיק לך שנאך: ה' האיש הרף
 בך והענג מאד תרע עינו
 באחיו ובאשת חיקו וביתר
 בניו אשר יותיר: גוברא דרפיד
 בך. ודמפנק לחדא. תבאש עיניה
 באחיה ובאתת קימיה. ובשאר בנוהי
 דישאר: ה' מתת | לאחד מהם
 מבשר בניו אשר יאכל
 מבלי השאיר-לו כל
 במצור ובמצוק אשר יציק

לך איבך בכל-שעריך: מלמתן לחד מנהון. מבשר בנוהי
 דיכול. מדלא אשתאר ליה פולא. בצירא ובעקתא. דיעיק לך. שנאך
 בכל קרוד: ה' הרפה בך והענגה אשר לא-נסתה
 כף-רגלה העג על-הארץ מהתענג ומרף תרע
 עינה באיש חיקה ובבנה ובבתה: דרפיכא בך
 ודמפנקא. דלא נסיאת פרסת רגלה לאחתא על ארעא. ממפנקו
 ומרפיכו. תבאש עינה בגבר קימה. ובברה ובברתה:

— רס"י —

מתת לאחד מהם מבשר בניו אחיהם אשר
 יאכל. דבר אחר הרף בך תרחמני ורף הלבב.
 מרב רעבנותם. יתאכזרו ולא יתנו מבשר
 בניהם השחוטים לבניהם הנותרים: וי תרע
 עינה באיש חיקה ובבנה ובבתה. הגדולים:

כי הרף בך והענג. הוא הרף הוא הענג.
 לשון פנוק. ומהתענג ומרף מוכיח עליהם
 ששניהם אחד, אף על פי שהוא מפנק ודעתו
 קצה בדבר מאוס, ימתק לו לרעבונו בשר
 בניו ובנותיו עד כי תרע עינו בבניו הנותרים

תפסיר רס"ג

נו) ובמשימתהא אלסאקטה מנהא. ואגנתהא אלדי תרמי. פתנפרד בהם פתאכלהם. מן עוז אלכל פי אלסתר. בחצאר וציק. ממא יצייק עליך. עדווד פי מחאלך: נח) ואן לם תחפיץ ותעמל. גמיע פלאם הד'ה אלתוריה. אלמכתובה פי הד'ה אלספר. ותכיאף הד'ה אלסס אלפרים אלמהיוב. הו אללה רבך: נט) פיגעל אללה צרבאתך עגיבה. וצרבאת נסלך אלמד'כורין. צרבאת כבאר דאר'ה. ואמראץ' רדייה דאר'ה: ס) וירד עליך. גמיע

ובשליטה היוצת | מבין
רגליה ובבניה אשר תלד
כי-תאכלם בחסר-כל
בסתר במצור ובמצוק
אשר יציק לך איבך
בשעריך: ובזעיר בנהא. דיפקון
מנה. ובבנהא דתליד. ארי תיכלנון
בחסירות פולא בסתרא. בצירא
ובעקתא. דיציק לך. שנאך בקרוך:
אם-לא תשמר לעשות
את-כל-דברי התורה

הזאת הכתבים בספר הזה ליראה את-השם
הנכבד והנורא הזה את יהוה אלהיך: אם לא
תשר למעבד. ית כל פתגמי אורייתא הדא. דכתביבין בספרא הדין.
למדחל. ית שמא. יקירא ודחילא הדין. ית יי אלהך: טט) והפלא
יהוה את מכתך ואת מכות זרעך מכות
גדלת ונאמנות וחלים רעים ונאמנים: ויפריש יי
ית מחתך. וית מחת בנד. מחן רברבן ומהימן. ומכתשין בישין
ומהימנין: ס) והשיב בך את כל-מדונה מצרים

— רס"י —

ט) ובשליטה. בניה הקטנים. בכלן תהא אצלה מן הפשר. טט) והפלא ה' את מכתך.
עינה צרה כשתאכל את האחד מלתן לאשר מפלאות ומבדלות משאר מכות: ונאמנות.

תפסיר רס"ג

אדוא מצר. אלדי חד'רתהא.
פתלזמד: סא) ואיציא כל מרץ'
וכל צרבה. מפא ליס הו
מפתוב. פי ספר הד'ה
אלתורייה. יסלטהא אללה
עליד. אלי' אן ינפד'ד:
סב) פתבקון רהט דו אחצא.
בעד מא כנתם. ככואכב
אלסמא כת'רה. אד' לם תקבל.
אמר אללה רבד: סג) פכפון
כמא קצד אללה בכם. אן יחסן

**אֲשֶׁר יִגְרַת מִפְּנֵיהֶם וּדְבִקוּ
בָּךְ: וַיְתִיב בָּךְ. יֵת כָּל מִכְתָּשֵׁי מִצְרַיִם.
וַדְחִילְתָּא מִן קִדְמִיהוֹן: וַיִּדְבְּקוּן בָּךְ:
גַּם כָּל-חֲלוֹי וְכָל-מִכָּה
אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר
הַתּוֹרָה הַזֹּאת יַעֲלֶם יְהוָה
עֲלֶיךָ עַד הַשְּׂמֵדָךְ: אִף כָּל מְרַע
וְכָל מַחָא. דְּלֹא כְתִיבִין. בְּסֵפֶר אוֹרִיתָא
הַדָּא. יִיתִינוּן יי' עֲלֶיךָ עַד דְּתִשְׁתִּיעִי:**

**וַנְשֹׂאֲרֶתֶם בְּמַתִּי מְעַט תַּחַת אֲשֶׁר הֵייתֶם
כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב כִּי-לֹא שָׂמַעְתָּ בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְתִשְׁתַּאֲרוּן בְּעַם זְעִיר. חֲלָף דְּהוּיִתוּן. כְּכּוֹכְבֵי
שָׁמַיָא לִסְגִי. אֲרִי לָא קִבִּילְתָּא. לְמִימְרָא דִּיִּי אֱלֹהֶיךָ: וְהָיָה
כַּאֲשֶׁר-שָׁשׁ יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהִיטִיב אֶתְכֶם
וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם בֵּין יְשִׁישׁ יְהוָה עֲלֵיכֶם**

— רס"י —

שמתו במצרים לא אשים עליה, אין מראין
את האדם אלא בדבר שהוא יגור ממנו:
סא) יעלם. לשון עליה: סב) ונשארתם במתי
מעט תחת וגוי. מועטין חלף מרביץ: סג) בן
ישיש ה'. את אויביכם עליכם להאבד וגוי:

ליסרף לקים שליחותן: ס) אשר יגרת
מפניהם. מפני המכות, כשהיו ישראל רואים
מכות משנות הבאות על מצרים, היו יראים
מהם שלא יבואו גם עליהם, תדע, שכן פתיב
(שמות טו, כו) אם שמע וגוי כל המחלה אשר

זולק הדקדוק: סג) בן ישיש יי' עליכם. בגמ' פ"ק דמגלה הקשו ומי חדי קב"ה וכו', ותירצו
הוא אינו שש אבל אחרים משיש דלא כתיב ישוב. ותרגום שלנו וניקודו חולק על הגמ'
דמתרגמינן כן יחדי היו"ד והחי"ת בחירק:

תפסיר רס"ג

אליכם ואן יכת'רכם. כד'אך
 יקצד בפם. אן יבידכם ואן
 ינפד'כם. פתנדרסון ען אלבלה.
 אלד'י אנת דאכיל אליה
 לתחווה: (סד) ויבדדך אללה פי
 מא בין גמיע אלשעוב. מן טרף
 אל'ארץ' אלי' טרפהא. פתכ'דם
 ת'ם מעבודאת אכ'ר. מא לם
 תערפהא. אנת ואבאנד מן
 כ'שב וחגארה: (סה) ופי תלך
 אל'אמם לא תטמאן. ולא יכון
 קראא לקדמך. כל יגעל אללה
 לך ת'ם קלבא רגזא. ושכ'יץ
 אל'עיון וד'בול אלנפוס:

לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד
 אֶתְכֶם וּנְסַחְתֶּם מֵעַל
 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אֵתָהּ בְּאֶ־
 שְׁמָהּ לְרִשְׁתָּהּ: וַיְהִי כִּמָּא דְחַדְי

יְיַ עֲלִיכוּן. לְאִיטְבָא לְכוּן וּלְאִסְגָּאָה
 יְתְכוּן. כִּן יְחַדְי יְיַ עֲלִיכוּן. לְאוּבְדָא יְתְכוּן
 וּלְשִׁיזָאָה יְתְכוּן. וְתַטְלִטְלוּן מֵעַל אַרְעָא.
 דְאֵת עֲלִיל לְתַמְן לְמִירְתָהּ:

וְהַפִּיזְךָ יְהוָה בְּכָל־

הָעַמִּים מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד־

קְצֵה הָאָרֶץ וְעַבְדַּת שָׁם

אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ אֶתָּה וְאֲבֹתֶיךָ

עֵין וְאֶבְנֵי: וַיְבַדְדֶנְךָ יְיַ בְּכָל עַמְמֵיָא. מְסִיפֵי אַרְעָא וְעַד סִיפֵי
 אַרְעָא. וְתַפְלַח תַּמְן לְעַמְמֵיָא פְלַחֵי טְעוּתָא. דְלֹא יָדַעְתָּא. אֵת

וְאֲבֹהֶתְךָ אָעָא וְאֲבֵנָא: וּבְגוֹיִם הָהֵם לֹא תִרְגִּיעַ

וְלֹא־יִהְיֶה מְנוּחַ לְכַף־רַגְלֶךָ וְנָתַן יְהוָה לְךָ שָׁם

לֵב רָגֹז וּכְלִיזוֹן עֵינַיִם וְדָאֲבוֹן נַפְשׁ: וּבַעַמְמֵיָא הָאֲנֹן

לֹא תִנּוּחַ. וְלֹא יְהִי מְנוּחַ לְפָרְסַת רַגְלֶךָ. וַיִּתֵּן יְיַ לְךָ תַּמְן לֵב דְחוּל:

— רש"י —

(ישעיכ כח, יז) וזאת המרגעה: לב רגז. לב
 חרד, כתרגומו דחל, כמו (שס יד, ט) שאול
 מתחת רגזה לך, (שמות טו, יז) שמעו עמם
 ירגזון, (שמואל ב' כג, ט) מוסדות השמים ירגזו:
 וכליזון עינים. מצפה לישועה ולא תבא:

ונסחתם. לשון עקירה וכן (משלי טו, כה) בית
 גאים יסח ה': סד ועבדת שם אלהים
 אחרים. כתרגומו, לא עבודת אלהות ממש,
 אלא מעלים מס וגולגליות לכומרי עבודה
 זרה: סכ לא תרגיע. לא תנוח, כמו

תפסיר רס"ג

(סו) ותכונן תיאתך מעלוקה
 תד'אך. ותפזע לילא ונהארא.
 ולא תצאדק בתיאתך:
 (סז) תקול באלג'דאה יא
 ליתני אמסי. ותקול באלעשי
 יא ליתני אצבת. מן פזע
 קלבך אלד' תפזע. ומע רואיא
 עינאך אלד' תראה:
 (סח) וירדך אללה אלי תאל
 מצר פי ספן. עלי אלחאל
 אלד' קלת לך. לא תעוד אן
 תראה אבדאן. ותערצון
 הנאך לאלביע לאעדאיכם.
 עבידא ואמא וליס משתרי:

וְחֹשְׁכוֹת עֵינַיִן וּמִפְּחַת נֶפֶשׁ: סו וְהִי־
 חֵייד תְּלָאִים לְךָ מִנְגִיד
 וּפְחַדְתָּ לַיְלָה וַיּוֹמֵם וְלֹא
 תֵאֱמִין בְּחֵייד: ויהוֹן חֵיד. תֵּלֶן לְךָ
 מִקְבִּיל. ותהי תְּוֹה בְּלִילִיא וּבִימְמָא. וְלֹא
 תְהִימִין בְּחֵיד: סז בַּבְּקָר תֵּאמֹר
 מִי־יִתֵּן עָרֵב וּבַעֲרֵב תֵּאמֹר
 מִי־יִתֵּן בְּקָר מִפְּחַד לְבַבְךָ
 אֲשֶׁר תִּפְחַד וּמִמְרֵאָה
 עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה: בַּצְּפָרָא

תִּימֵר מִן יִתֵּן רַמְשָׂא. וּבְרַמְשָׂא תִימֵר מִן יִתֵּן צְפָרָא. מִתּוֹהַת לְבַבְךָ
 דְּתַהֵי תְּוֹה. וּמִחִיזוֹ עֵינְךָ דְּתַהֵי חֲזוּי: סח וְהַשִּׁיבְךָ יְהוָה |
 מְצָרִים בְּאַנְיֹת בְּדַרְךָ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ
 לֹא־תִסְיֵף עוֹד לְרֵאתָה וְהַתְּמַכְּרֶתֶם שֵׁם
 לְאִיבֶיךָ לְעִבְדִּים וְלִשְׁפָחוֹת וְאִין קִנְיָה: וְיִתִּיבְנְךָ יי
 לְמְצָרִים בְּסַפִּינָן. בְּאוֹרְחָא דְאִמְרִית לְךָ. לֹא תוֹסִיף עוֹד לְמַחְזֶה.

— רס"י —

תמיד, וכל שעה מרובה קללתה משלפנייה:
 סח בְּאַנְיֹת. בספינות, בשביה: וְהַתְּמַכְּרֶתֶם
 שֵׁם לְאִיבֶיךָ. אתם מבקשים להיות נמכרים
 להם לעבדים ולשפחות: וְאִין קִנְיָה. כי יגורו
 עליך הרג וכליון: וְהַתְּמַכְּרֶתֶם. כלע"י
 איפוכוונדווי"ן וי"ש [ותמכרו עצמכם]. ולא יתכן
 לפרש וְהַתְּמַכְּרֶתֶם לשון ונמכרתם על ידי

סו חֵייד תְּלָאִים לְךָ. על הספק, כל ספק
 קרוי תלוי, שְׂמָא אַמּוֹת הַיּוֹם בְּחָרֵב הַבָּאָה
 עֲלֵינוּ. ורבותינו דרשו זה הלוקח תבואה מן
 השוק: וְלֹא תֵאֱמִין בְּחֵייד. זה הסומך על
 הפלטר: סז בַּבְּקָר תֵּאמֹר מִי יִתֵּן עָרֵב.
 ויהיה הערב שלאמש. וּבַעֲרֵב תֵּאמֹר מִי
 יִתֵּן בְּקָר. שלשחרית, שהצרות מתחזקות

תפסיר רס"ג

סט) הדיא פלאם אלעהד אלדי אמר אללה מוסי. אנ יעהודה מע בני אסראיל פי בלד מואב. מא כלא אלעהד. אלדי עהדה מעהם פי גבל חריב: כט (א) תם דעא מוסי. בגמיע אל אסראיל וקאל להם. אנתם שאהדתם. גמיע מא צנע אללה בחצריתכם פי בלד מצר. בפרעון וגמיע קואדה ובסאיר אהל בלדה: (ב) אללאעלם אלעצימה. אלדי ראתהא עינאך. ותלך אלאיאת. ואלבראהין אלעצימה: (ג) ולם יעטיכם אללה קלבא תעלמון

ותזדבנון תמן לבעלי דבביכון; לעבדין
ולאמהן ולית דקני: ס סט אלה
דברי הברית אשר-צוה
יהוה את-משה לכרות את-
בני ישראל בארץ מואב
מלבד הברית אשר-כרת
אתם בחרב: אליו פתגמי קימא
דפקיד יית משה. למגזר. ית בני
ישראל בארעא דמואב. בר מקימא;

דגזר עמהון בחורב: פ טשייער בספרי תימן

כט * ויקרא משה (טשייער)

אל-כל-ישראל ויאמר אלהם אתם ראיתם את כל-אשר עשה יהוה לעיניכם בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל-ארצו: וקרא משה. לכל ישראל ואמר להון. אתון חזיתון. ית כל דעבד יי לעיניכון בארעא דמצרים. לפרעה ולכל עבדוהי ולכל ארעיה: ב המסות הגדלות אשר ראו עיניך האתת והמפתים הגדלים ההם: נסין רברבן. דחזאה עינך. אתיא ומופתיא. רברביא האנון: ג ולא-נתן יהוה לכם לב לדעת

כט"י

מוכרים אחרים, מפני שנאמר אחריו ואין קונה: סט לכרות את בני ישראל. שיקבלו עליהם את התורה באלה ובשבועה: מלבד הברית. קללות שבתורת כהנים שנאמרו בסניני: כט ג ולא נתן ה' לכם לב לדעת. להכיר

תפסיר רס"ג

מת'להא. ולא תנצ'רון בעיונכם
 ולא תסמעון באד'אנכם. אלי
 יומנא הד'א: ד) וסיירתכם
 ארבעין סנה פי אלבר. לם תבל
 תיאבכם עליכם. ונעאלכם עלי
 ארגלכם: ה) וטעאמכם אלד'י
 אעתדתמוה לם תאכלוה.
 וכ'מר ומסכר לם תשרבו.
 פיקול לכם לפי תערפו.
 אני אללה רבכם: ו) חתי
 ואפיתם הד'א אלמוצע.
 וכ'רג סיחון מלך חשבון.
 ועוג מלך אלפת'נייה תלקאנא.
 לאלחרב פקתלנאהמא:

וְעֵינַיִם לְרֵאוֹת וְאָזְנַיִם
 לְשִׁמְעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וְלֹא
 יִהְיֶה לְכֹחַ לִבָּא לְמַדְעַ. וְעֵינַיִן לְמַחֲזִי
 וְאוֹדְנִין לְמִשְׁמַעַ עַד יוֹמָא הַדִּין:
 וְאוֹלָךְ אֶתְכֶם אַרְבַּעִים
 שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לֹא־בְלוּ
 שְׁלֹמֹתֵיכֶם מֵעַלְיֶיכֶם וְנַעַלְךְ
 לֹא־בִלְתָּה מֵעַל רַגְלֶךְ:
 וְדַבְרִית יִתְכוּן. אַרְבַּעִין שָׁנַיִן בַּמִּדְבָּרָא.
 לֹא בְלִיאַת פְּסוּתְכוּן מִנְכוּן. וּמִסַּנְךְ לֹא
 עֲדוּ מֵעַל רַגְלֶךְ: ה) לָחֶם לֹא

אֲכַלְתֶּם וַיֵּין וְשִׁכָּר לֹא שְׁתִּיתֶם לְמַעַן תִּדְעוּ כִּי
 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: לַחֲמָא לֹא אֲכַלְתוּן. וְחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק
 לֹא שְׁתִּיתוּן. בְּדִיל דְתִדְעוּן. אַרְיָ אָנָּא יי אֱלֹהֵכוּן: **מפעי** ו) וְתָבֵאוּ
 אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיַּעַא סִיחֹן מֶלֶךְ־חֲשִׁבוֹן
 וְעוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לְקִרְאֹתְנוּ לְמַלְחָמָה וַנִּכֶּם:

— רס"י —

נתנה. ושמח משה על הדבר, ועל זאת אמר
 להם היום הזה נהיית לעם וגוי (לעיל כז, ט),
 היום הזה הבנתי שאתם דבקים וחספצים
 במקום: ו**ותבאו אל המקום הזה**. עתה
 אתם רואים עצמכם בגדלה וכבוד, אל
 תבעטו במקום ואל ירום לבבכם, ושמרתם
 את דברי הברית הזאת. דבר אחר ולא נתן
 ה' לכם לב לדעת, שאין אדם עומד על סוף

את חסדי הקדוש ברוך הוא ולדבק בו: **עד
 היום הזה**. שמעתי שאותו היום שנתן משה
 ספר התורה לבני לוי, כמו שכתוב (לקמן לז, ט)
 ויתנה אל הכהנים בני לוי, באו כל ישראל
 לפני משה ואמרו לו, משה רבינו, אף אנו
 עמדתו בסיני וקבלנו את התורה ונתנה לנו,
 ומה אתה משליט את בני שבטך עליה,
 ויאמרו לנו יום מחר לא לכם נתנה לנו

תפסיר רס"ג

ז) פֶּאֶכְדָּנָא בְּלִדְהָמָא. תִּים
דְּפִעֵנָא הָא נְחִלָּה. לֵאל רֵאוּבֵן
וְאֵל גָּד. וְנִצַּף סַבֵּט מְנִשָּׁה:
ח) פֶּאֶחְפְּצִי גְמִיע פְּלָאם הֲרֵיא
אַלְעָהֲד. וְאַעֲמִלוּ בָּהּ. לְכִי
תִנְגָּחוּן. פִּי גְמִיע מָא תִצְנַעוּן:

וְאַתִּיתוּן לְאַתְרָא הֲדִין. וּנְפִק סִיחוּן
מִלְכָּא דְחֻשְׁבוּן. וְעוּג מִלְכָּא דְמִתְנַן
לְקַדְמוֹתָנָא. לְאַגָּחָא קָרְבָּא וּמְחִינְנוּן:
וְנִקַּח אֶת־אֲרָצָם וְנִתְּנָה
לְנַחֲלָה לְרֵאוּבֵנִי וּלְגָדִי

וְלַחֲצֵי שַׁבַּט הַמְּנֻשִׁי: וְנִסִּיבְנָא
יַת אֲרַעְהוּן. וַיְהִיבְנָה לְאַחְסָנָא. לְשַׁבַּט רֵאוּבֵן וּלְשַׁבַּט גָּד. וּלְפִלְגוֹת
שַׁבְטָא דְמְנֻשָּׁה: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־דְּבָרֵי הַבְּרִית
הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תִּשְׁכְּלוּ אֶת
כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: וְתִטְרוּן. יַת פִּתְגְּמֵי קִימָא הֲדִין. וְתַעֲבְדוּן

יְתִהוּן. בְּדִיל דְּתַצְלָחוּן. יַת כָּל דְּתַעֲבְדוּן: פ פ פ

קִנְב פִּיסוּקִים סִימָן מִכְּבִי

— רש"י —

דַּעְתוּ שְׁלִרְבוּ וְחֻכְמַת מִשְׁנֵתוּ עַד אַרְבַּעִים
שָׁנָה וּלְפִיכָּךְ לֹא הִקְפִּיד עֲלֵיכֶם הַמְּקוֹם
עַד הַיּוֹם הַזֶּה, אֲבָל מִכָּאן וְאֵלָּךְ יִקְפִּיד
וּלְפִיכָּךְ (פְּסוּק ח) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת דְּבָרֵי
הַבְּרִית הַזֹּאת וְגו':
חִסְלַת פִּרְשַׁת כִּי תִבְנֶה

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר, בְּנִבְיָאִים טוֹבִים. וְרָצָה
בְּדְבָרֵיהֶם, הַנְּאֻמִּים בְּאֵמֶת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה,
בְּמִשָּׁה עַבְדּוֹ, וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ. וּבְנִבְיָאֵי, הָאֵמֶת וְהַצְּדִק: (אמ)

הַפְּטֵרָה דְּהֵיּהָ כִּי תִבְנֶה

בישעיה סימן ס

קוּמִי אוּרִי כִּי־בָא אוֹרְךָ וּכְבוֹד יְהוָה עָלֶיךָ זָרַח:
קוּמִי אַנְהֲרֵי יִרְשָׁלַם אֲרִי מְטָא, זְמַן פְּרָקְנִיד. וַיִּקְרָא דִּינִי,

עלך יתגלי: ^ב כּי־הנה החשך יכסה־ארץ וערפל לאמים
ועליך יזרח יהוה וכבודו עליך יראה: ארי הא חשוכא, יחפי
ארעא. וקבלא, למלכותא. וביד, ישרי שכינתיה יי. ויקריה, עלך יתגלי:
^ג והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך: ויהכון עממיא,
לניהוריד, ומלכיא, לקביל זיהוריד: ^ד שאי־סביב עיניך וראי
כלם נקבצו באור־לך בניך מרחוק יבאו ובנתיד על־עד
תאמנה: זקופי ירשלם סחור סחור עינד, וחזא. כל בני עם גלותיד,
מתפנשין ואַתן לגויד. בנד, מרחיק ייתון. ובנתד, על גססין יתנסבן:
^ה אז תראי ונהרת ופתד ורחב לבבך כּי־יהפך עליך
המון ים חיל גוים יבאו לך: בכין תחזון, ותנהרין. ותדחלין ויפתי
לביד, בדחלת חטאין. ארי אתחלף ליד, עותר מערבא. נכסי עממיא,
יתעלון לגויד: ^ו שפעת גמלים תכסך בכרי מדין ועיפה
כלם משבא יבאו זהב ולבונה ישאו ותהלות יהוה
יבשרו: שירת ערבאי, תחפי סחרנד. הגני מדין, וחולד. בלהון, משבא
ייתון. דהב ולבונה, יהון טעינין. ודאתן עמהון בתשפחתא דינ, יהון
משתען: ^ז כל־צאן קדר יקבצו לך אילי נביות ישראלונך
יעלו על־רצון מזבחי ובית תפארתִי אפאר: כל ען ערבאי,
יתפנשן לגויד. דכרי נבט, ישמשניד. יתסקון לרעוא, על מדבחי. ובית
תשפחתי, אשבח: ^ח מי־אלה פעב תעופינה וכינים אל־
ארבתיהם: מן אלין דאתן בגלאי פעננין קלילין, ולא לאתעכבא.
גלותא דישראל, דמתפנשין ואַתן לארעהון. הא כיונין, דתיבן לגו
שובביהון: ^ט כּי־לי | איים יקוּוּ ואניות תרשיש בראשנה
להביא בניך מרחוק כּספם וזהבם אתם לשם יהוה
אלהיך ולקדוש ישראל כּי פארך: ארי למימרי, נגון יסברון.

זולק הדקדוק: ^ו שפעת. השי"ן געי (והשוא נע) גם בירושלמיים:

שמון המור (ו) ישראלונך. מלעיל ועיקר הנעימה בתי"ו. והעולם טועים וקורין מלרע. וה"ה בחבירתה פס' י'.

וּנְחַתִּי סְפִינֵי יַמָּא אִידָא פְּרָסָא קְלַעְהָא, בְּקַדְמִיתָא. לְאִיתָאָה בְּנָךְ,
מֶרְחִיק. כְּסָפְהוֹן וְדִהְבָּהוֹן, עִמָּהוֹן. לְשִׁמָּא, דִּי אֱלֹהִיךָ. וְלִקְדִישָׁא
דְּיִשְׂרָאֵל, אֲרִי שְׂבָחְךָ: ִ וּבְנֹו בְּנֵי־נֶכֶד חֲמַתִּיךָ וּמַלְכֵיהֶם
יִשְׂרָתוּנְךָ כִּי בְקֶצְפִי הִכִּיתִיךָ וּבְרַצוֹנִי רַחַמְתִּיךָ: ִ וּבִנְוֹן בְּנֵי
עַמְמִיא, שׁוּרְךָ. וּמַלְכֵיהוֹן, יִשְׁמִשְׁנִיד. אֲרִי בְּרַגְזִי, אֱלֻקִּיתִיךָ. וּבְרַעוּתִי,
אַרְחִים עֲלֶיךָ: ִ וּפְתַחֹו שְׁעָרֶיךָ תַּמִּיד יוֹמָם וּלְיַלָּה לֹא
יִסְגְּרוּ לְהִבֵּיא אֵלֶיךָ חֵיל גּוֹיִם וּמַלְכֵיהֶם נְהוּגִים: ִ וְיִתְּפַתְחוּן
תַּרְעֵד, תְּדִירָא. יַיָּמָם וּלְיַלִּי, לֹא יִתְאַחְדוּן. לֹא עֲלֵא לְגוּיךָ, נִכְסֵי עַמְמִיא:
וּמַלְכֵיהוֹן, זְקִיקִין: ִ כִּי־הֲגוּי וְהַמְּלִכָּה אֲשֶׁר לֹא־יַעֲבֹדוּךָ
יֵאבְדוּ וְהַגּוֹיִם חָרַב יַחֲרִבוּ: ִ אֲרִי עִם וּמַלְכוּ. דְּלֹא יִפְלַחְנִיד יְרִשְׁלָם,
יִבְדוּן: ִ וְעַמְמִיא, אֲשֶׁתִּיצָאָה יִשְׁתִּיצוּן: ִ כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן אֵלֶיךָ
יָבֹוא בְּרוּשׁ תְּדַהֵר וּתְאַשּׁוּר יַחְדוּ לְפִאָר מְקוּם מְקַדְשֵׁי
וּמְקוּם רַגְלֵי אֲכַבְד: ִ יָקָר לְבָנוֹ, לְגוּיךָ יִתְעַל. בִּירְוֹן. מוֹרְנִין
וְאַשְׁכְּרַעִין, כְּחָדָא. לְשִׁבְחָא, אֲתֵר בֵּית מְקַדְשֵׁי. וְאַתֵּר בֵּית אֲשֶׁרִיוֹת
שְׂכִינְתִי, אֵיקָר: ִ וְהִלְכוּ אֵלֶיךָ שְׁחוֹחַ בְּנֵי מְעַנְיָךָ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ
עַל־כַּפּוֹת רַגְלֶיךָ כָּל־מְנַאֲצֶיךָ וְקִרְאוּ לָךְ עִיר יְהוָה צִיּוֹן
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: ִ וְיִהְיוּ לְגוּיךָ כְּפִיפִין, בְּנֵי מְשַׁעֲבָדְךָ. וְיִשְׁתַּחֲוּוּן,
לְמַבְעֵי מַנִּיד. עַל פְּרִסְתֵי רַגְלֶךָ, כָּל דְּהוּוּ מְרַגְזִין לִיד. וְיִקְרוּן לִיד, קַרְתָּא
דִּי צִיּוֹן דְּאֲתַרְעֵי בֵּה, קְדִישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל: ִ תַּחַת הַיּוֹתֵךָ עֲזוּבָה
וּשְׁנוּאָה וְאִין עוֹבֵר וּשְׂמַתִּיךָ לְגִאֹן עוֹלָם מְשׁוֹשׁ דְּזוּר
וְדוּר: ִ חֲלָף דְּהוּוּת. שְׂבִיקָא וּמְטַלְטְלָא, וְלִית דְּעָדִי. וְאַשְׁוִינִיד, לִיקָר
עֲלָם. בֵּית דִּין, דֵּר וְדֵר: ִ וְיִנְקַת חֲלָב גּוֹיִם וְשֵׁד מְלָכִים
תִּינְקִי וְיִדְעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מוֹשִׁיעֶךָ וְגִאֲלֶךָ אֲבִיר יַעֲקֹב:
וְתִסְבְּעִין, נִכְסֵי עַמְמִיא. וּבְבוֹת מַלְכֵיהוֹן, תַּתְּפַנְקִין. וְתִדְעִין. אֲרִי אֲנָא יְיָ,
פְּרָקִיד. וּמְשִׁיזְבִיד, תְּקִיפָא דִיעֲקֹב: ִ תַּחַת הַנְּחֻשֶׁת אֲבִיא זָהָב

